

Samvirke

NR. 17, 1967, 1. OKTOBER

Sikkim er et lille land, ikke større end Sjælland, der ligger udsat mellem Indien og Kina. Om et besøg i lilleputriget berettes inde i bladet. Herover ses en handlende på torvet i Sikkims hovedstad.

FÆRRE OG FÆRRE

hedder noget med -sen

NÅR MAN ser bort fra adelens fornemme slægtsnavne, eksisterede der i Danmark indtil år 1700 så godt som ingen *familie-navne*. Børn, der blev døbt, fik i dåben et kaldenavn, og kun dette navn blev indført i kirkebogen.

vikledes tidligt den skik at give folk øge- og kendingsnavne, inspireret af særlige individuelle iøjnespringende egenskaber, zoologien, planteriget, stednavnene, årstiderne o. s. v.

Det er klart, at det kunne være svært at skille den ene Jens ud fra den anden, den ene Ane fra den anden. Derfor fandt man på den udvej at give børnene et tilnavn, der som regel var udledt af faderens fornavn.

Det er faktisk oprindelsen til alle sen-navnene. Hed sønnen Jens og faderen Hans, blev sønnen i daglig tale kaldt Jens Hanssen, forkortet til Jens Hanssen. Systemet var unægtelig så enkelt og lige-til, og det kunne jo nok gå an i et lille område. Forvekslingernes mangfoldighed opstod imidlertid, da samfundet udviklede sig i større bykoncentrationer.

Af nogle skønmæssige opgørelser – andre findes ikke – fremgår det, at sen-navnene, hvoraf der findes ca. 1000, alle varianter iberegnet, i 1868 udgjorde 41 til 44 procent af alle navne her i landet. I 1894 var det steget til 46 procent og i 1943 var sen-navnene igen faldet til 44-45 procent trods befolkningens fordobling. Nye navnelove havde virket, og langsomt er sen-navnene vigende på grund af den nyeste og lempeligere navnelov, hvorefter for eksempel børnene har lov til at antage moderens fødenavn.

Da sen-kalamiteten begyndte at gøre sig gældende, fandt man ret tidligt på den skik at indføre kendings- eller øgenavne, der efterhånden vandt hævd, således at disse tilnavne udviklede sig til de mange familienavne, som vi kender i dag. Som tilnavn til døbsnavnet fandt man på et eller andet, som karakteriserede personen. Det kunne være titlen på det *erhverv*, han var beskæftiget med, betegnelsen for det *sted*, hvor vedkommende boede. Automatisk gled navnet over på efterkommerne, og inden man vidste af det, var kendingsnavnet blevet et *slægtsnavn*.

PÅ ØERNE, hvor befolkningen har været underkastet et lille samfunds isolation med indgite og ringe indvandring udefra, kan man tydeligt se traditionen af slægtsnavne bevaret. På Samsø finder man i særlig grad familienavne, der hentyder til stamfaderens oprindelige *erhverv*: Skrædder, Væver, Smed, Degn, Foged, Bager og Møller møder man lige så ofte som: Kusk, Maler, Kromand, Bonde og Farver.

Man kan ligefrem dele slægtsnavnene op i grupper, for eksempel som den allerede nævnte: navne efter *erhverv*. Der er navne efter *stednavne*, efter *stand*, *stilling*, navne efter *dyr*, *planter*, *redskaber*, *farver* o.s.v.

Ca. 1000 sen-navne udgør godt halvdelen af alle navne i Danmark. For at dæmpe op for forvekslingernes mangfoldighed ud-

Ved vore efterforskninger har vi ikke fundet personer, der hedder Jylland, Slesvig, Skaane, Sjælland og Lolland, men slægtsnavnene Fy(h)n og Halland danner dog en mærkelig undtagelse fra reglen. De mindre øers navne er ganske anderledes velegnede til slægtsnavne, og vi finder et ikke ringe antal af disse repræsenterede i vejvisere og telefonbøger. For eksempel: Als, Baagø og Bogø, Drejø, Fa(h)nøe, Fuhr, Hven, Langeland, Læssøe, Omøe, Romø, Sprogø, Stryhnø, Taasinge.

EGNE AF de mindre landsdele findes re-præsenteret i en række slægtsnavne, formentlig størstedelen af nyere dato: Angel, Djursland, Helgenæs, Himmerland, Mols, Salling, Stevns, Thy og Vendsyssel.

Slægtsnavne betegnende personer, der er hjemmehørende i en bestemt større eller

TRYG-livsforsikring giver straks penge, når dødsfald sker. Lever man længe, får man pengene selv. Penge til et bestemt formål sikrer man gennem TRYG-livsforsikring.

Rigtigt er det, at TRYG-livsforsikring er fordelagtig langtidsopsparing. Men der er garanti for, at *alle* pengene straks er til stede, når der er behov derfor. Den sikkerhed ligger der i en TRYG-livsforsikring.

Yderligere har TRYG-forsikrede den fordel, at *hele* overskuddet går tilbage til de forsikrede. Det er klart, at man også tager den fordel med, når man tegner sine livsforsikringer.

Går De til en fagligt uddannet TRYG-medarbejder, vil han hjælpe Dem med at ordne Deres livsforsikringer. Det betaler sig for Dem.

TRYG
... de forsikredes eget selskab
Rosenørns Allé 1 - Kbh. V (01 - 352211)

DE ALLERMINDSTES ALLERBEDSTE VENTIL

TEDDY
VENTILSUT

Det er sådan, den lille kan li' sin sut: den bli'r aldrig flad, og den kan ikke bides i stykker - fordi TEDDY er den eneste sut med ventil og skumgummi-indlæg!

...Vogt Dem for efterligninger.

Skumgummi-indlæg ventil

Dansk patent nr. 93868

mindre landsdel, herunder øer, er ikke sjældne, for eksempel: Alsing, Fannike, Fynbo, Haaning (fra Han herred), Lau-ring (fra Lou Syssel), Morsing, Rømer (fra Rømø), Samsing, Thybo.

I tilslutning hertil kan man passende nævne nogle slægtsnavne betegnende vore nærmeste nabofolk: Friis (flere variationer), Holst (d.v.s. Holstener), Normand og Norsk.

De fleste købstæder nord og syd for grænsen er repræsenteret blandt vore slægtsnavne, for eksempel: Aalborg, Al-ling(e), Brønderslev, Holbæk (-bek, -bech, -beck), Thisted, Tønder, Vejle og Weile. Man kan spørge, hvorfor visse købstad-navne er foretrukket? Vel fordi de er mere velklingende end andre. Af dem der savnes, er uden tvivl de fleste meget lange, for eksempel er sammensætningerne med Frederiks- ikke blevet benyttet af praktiske grunde.

NAVNE, DER betegner en egenskab hos individet eller karakteriserer dette, lyder således: Flink, From, Grim, Hvas, Lange, Secher (Sikker), Stolt.

Hvad nu, når folk ikke havde noget specielt erhverv eller et påfaldende udseende. Så fandt man på at knytte årets gang til deres person. Det blev til: Sommer, Vinter, Påske, Jul, Høst, Vår. Eller vejrliget inspirerede til navnegivning: Storm, Vind, Frost, Sne, Brise, Braadsø, Brænding, Hede, Kold.

Fra dyreriget fandt man navnene: Fugl, Høg, Maage, Raage, Lærke, Svane, Vibe. Der er også: Basse (d.v.s. vildsvin), Bie, Bille, Bjørn, Bock og Buck, Griis, Hare, Hind, Hingst, Hjort, Hoppe, Høg, Kaae (d.v.s. Allike), Kalf, Kylling, Lerche og Lærke, Maar, Pade, Raee, Ryle, Schade og Skade.

Der er også en anden stor gruppe navne stammende fra planteriget: Bøgeskov, Elm, Ask, Birk, Eg og Røn, eller Gren, Kvist, Blad, Busk og Hegn, Eng, Lund, Skov og Strand.

Men også landskaberne indgår i vore familienavne: Bakke og Dal, Kyst, Sø, Sand, Sten og så videre.

I navnenes historie er det ofte sådan, at en stor mands navn skaber mode for ikke at sige epoke. Når landets store digter H. C. Andersen kunne blive verdensberømt med et sen-navn, så er det jo ikke så forfærdelig selv at hedde Andersen eller Hansen. I mange tilfælde er det slet ikke så værst at have et sen-navn, når man ønsker at leve anonymt for eksempel. Forleden fortalte en greve med et flot-klingende navn: - Jeg hedder Hansen, når jeg bestiller biograf- eller teaterbilletter. Jeg gider ikke ha' ulejligheden med at stave mit navn...

NU masser af nye davre dyr

fra hele
verden

Dr. Lieberkind
møder
Davre-dyrene
i ZOO...

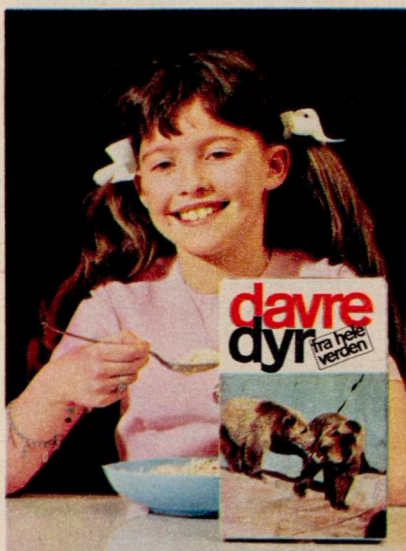

start dagen med davre

(og få alle de nye flotte dyrebilleder!)

Alle kan li' de dejlige nødderistede Davre-gryn - de gi'r dagen en sund start, og børnene nye spændende Davre-dyr...

Ja, køb Davre-gryn, så Deres børn også kan være med til at samle på den nye flotte dyre-serie - nu med mange nye dyrebilleder - bag på pakkerne. Og husk, den nye dejlige samle-bog nr. 2, i hvilken Dr. Lieberkind fortsætter med at fortælle om alle seriens spændende dyr fra hele verden - den fås ligeledes i Brugsen og koster kun 1 krone!

NU
ny dyre-samlebog
Nr.2

BRUGSEN

AF VAND og jord opstod det moderne Israel – bogstavelig talt. Ingen, som har set de nuværende israelske områder for blot 30 år siden, vil tro sine egne øjne ved synet af den frodighed, der i dag markerer israelsk initiativ langt ned i Negev-ørkenen. Århundreders erosion og forældede arabiske livsformer, havde gjort Palæstina til et udpint og forarmet land, inden jøderne begyndte deres kolonisation. Nu, tyve år efter statsdannelsen, er det overrislede areal tre-fire gange større end den gang, og høsten af korn og industriplanter har nået et 100-150 gange større omfang. Selv stenede højdedrag, som lå øde hen, er i dag skovbevokset kulturland.

Hvordan har dette været muligt? Kun i kraft af, at jøderne fra første begyndelse har været tvunget til et gennemført sammenhold og samarbejde for overhovedet at overleve.

Dette sammenhold har antaget stadig større former, bygget på andelsbevægelsens idé, indtil det i dag udgør et indslag i samfundshusholdningen, uden hvilket det moderne Israel er utænkeligt.

Det er lidt af en mærkværdighed, at den succesrige anvendelse af den kooperative idé, ikke har smittet af på de omliggende arabiske lande. De har dog med egne øjne kunnet konstatere dens resultater. Bortset fra enkelte hæderlige resultater er bestræbelserne til fremme af andelsbevægelsen prælet af på arabernes forældede vaner, på et feudalt samfundssystem og den mangel på organisationsevne, som så åbenlyst har manifesteret sig.

Det er en ny verden, der møder en gammel ved grænsen til Israel, og netop her tårner de største urimeligheder sig op i form af den skændsel, som flygtningelejrene i Gaza, i Samaria og ved Jeriko udgør. På siderne 34-35 i dette nummer, vil man finde flygtningeproblemet nærmere belyst. Et kooperativt initiativ til aktivisering af i hvert fald en del af disse masser havde været på sin plads, men i stedet har man ladet flygtningene leve uvirksomt af almisser fra FNs hjælpeorganisation UNWRA.

NU ER CHANCEN til stede for at få ændret denne tilstand og skabe betingelser for, at indlemme flygtningene i et produktivt arbejde af store dimensioner. Det lyder utopisk i betragtning af flygtningenes store antal og de ringe ekspansionsmuligheder, Mellemøsten byder på i øjeblikket.

Israel selv er både af politiske, sociale og pladsmæssige grunde, afskåret fra at kunne placere flere hundrede tusinde flygtninge i sit eget udviklingsforløb.

Ikke desto mindre findes der udveje for at løse problemet ved genoplivning af en storstilet plan fra 1953, som forliste fordi Syrien politisk spændte ben for den, efter at en teknisk komité under ledelse af en ægypter og med deltagelse fra Jordan, Sy-

rien og Libanon, samt Israel var gået ind for den.

Planen – den såkaldte Johnston-plan – går i store træk ud på at ændre den syrisk-jordanske grænseflod Yarmuks nedre løb, så den i stedet for at være nytteløs biflod til Jordan, tvinges til at afgive sine vandmængder til Genesareth sø. Herved ville søen blive gjort til et kæmpereservoir for overrisling af store arealer i Israel og Jordan.

Navnlig for Jordan vil det være en stor gevinst. Hele den i øjeblikket næsten udtørrede østbred af Jordanfloden vil blive omdannet til frugtbar landbrugsjord, og det bjergrige Samarialand nord for Jerusalem (siden juni krigen besat af Israel) vil kunne udnyttes bedre.

Hidtil er halvdelen af Jordans landbrugsprodukter kommet fra Samaria-lommen,

sted umuligt give plads til alle. Gaza har imidlertid den fordel at ligge ud til det åbne hav, så chancerne for et betydeligt kooperativt fiskeri er store. En anden form for andels-samarbejde kan bygges op på de berømte arabiske håndværkertraditioner eller mindre industrianlæg.

Hvor skal så pengene komme fra? Alle-rede i 1953 havde Johnston-planen fået løfte om amerikansk finansiell bistand. Dette løfte vil sikkert blive gentaget. Men samtidig vil det være på sin plads at erindre om, at der eksisterer et FN-fond på 1400 millioner kroner til genetablering af flygtningene i en normal produktiv tilværelse. Og endelig rejser sig spørgsmålet om anvendelsesmulighederne for de 250 millioner kroner årligt, som FN hidtil har anvendt til flygtningenes underhold. Ingen siger, at de fortsat skal bruges på samme måde, efter at de politiske forudsætninger er blevet radikalt forandret. De må udnyttes bedre end som almisser.

ISCENESÆTTELSEN af de opgaver, som disse muligheder giver anvisning på, ligger langt udenfor, hvad det lille Israel kan magte. Israel kan stille sine egne erfaringer til rådighed, men det må være en hjælpeaktion på international basis, der virkeliggør dem.

Indenfor en sådan verdensindsats bør den internationale andelsbevægelse yde sit bidrag først og fremmest via Det internationale Andelsforbund (ICA), men også gennem de nationale andelsorganisationer. I denne måned holder ICAs boligkomité en konference i Israel, hvor

man især vil beskæftige sig med spørgsmålet om, hvordan de mellemøstlige flygtninges fortvivlede boligforhold kan forbedres ved en kooperativ boligaktion. Det er en indsats på helt neutral basis og kan næppe skabe politiske komplikationer.

Det er klart, at en både bredere og mere dybtgående offensiv må afvente et mere gunstigt politisk klima. Men i samme øjeblik, der åbner sig muligheder for at deltage i løsningen af flygtningeproblemet med konstruktive kooperative organisationsformer, må ICA såvel som de enkelte landes andelsforeninger holde sig parat til at træde aktivt ind på arenaen – ikke som deltagere i reformernes finansiering, for det vil være uoverkommeligt, men ved at stille eksperter og ekspertviden til rådighed for reformernes realisering. Vanskelighederne kan synes uoverskuelige, men Israel har for sit eget vedkommende præsteret til 100 pct. at leve op til at overvinde nøjagtig de samme vanskeligheder.

Og et afgørende spørgsmål er: Hvad skal man ellers gøre? Hvordan skal man ellers finde muligheder for at placere disse flygtningemasser i en normal tilværelse?

Som Israels første præsident Chaim Weizmann sagde det i en berømt replik: *Man må være realist og tro på mirakler.*

FREMTIDSHÅB for Mellemøst- flygtningene!

men trods alt er der kun produceret en *tien-dedel* af, hvad der produceres på de tilsvarende områder i Israel, så muligheden for mange menneskers beskæftigelse er store. Men størst er de på Jordans østbred, hvor projektets gennemførelse menes at ville give vand til overrisling af 100.000 tdr. land – nok til bosættelse af 100-150.000 mennesker. Kombineret med et kooperativt organisations-system, vil det skabe beskæftigelse for de fleste af Jordans flygtninge.

I MINDRE format kan noget tilsvarende gennemføres oppe i Jordans kildeområde ved foden af Hermon-bjerget, hvor det eneste rationelle vil være at forene Libanons bjergflod Litani (ender til ingen nytte i Middelhavet) med Jordans kildekompleks, hvorved et stort vandkraftværk kunne etableres og vandet indgå i Jordan-Yarmuk-projektet, til gavn for alle parter.

Israel har gjort det første skridt ved ned-sættelse af to ekspertkommissioner, hvoraf den ene specielt beskæftiger sig med landbrugs- og overrislings-problemer i de besatte områder.

Men hvad så med Gaza-strimlen på grænsen af Sinai-halvøen? Alene her findes 300.000 flygtninge, og selv med en bedre organisation kan landbruget på dette

TRAFIKMINISTER Horn og handelsminister Dahlggaard har begge udtalt sig i stærkt foragede vendinger om det spild af kapital og arbejdskraft, som tilstedeværelsen af de mange tankstationer repræsenterer.

Det fremgik tydeligt af kommentarerne til den fornylig graserende lukningsdemonstration, at årsagen til miseren er det alt for store antal tankstationer. De florerer så frodigt, at kun få af dem kan klare sig med det, der er deres naturlige opgave, nemlig at sælge benzin, olie og autotilbehør.

For at stive den mangelfulde indtjening af, må de ty til salg af en lang række varer, håndplukket fra vidt forskellige branchekområder: Kolonial, tekstil, isenkram, legetøj m. m. (sågar damestrømper, kaffe, paraplyer, postkort etc.), og de bedste chancer for afsætning er naturligvis udenfor normal lukketid.

I FØLGE autentiske oplysninger fra en af tankstationernes organisationsledere sluges hele for tjenesten på benzin og olie af tankpasserløn, driftsomkostninger og forpagtningsafgifter til ejerne (olieselskaberne), hvorfor servicestationerne ville give underskud, hvis omsætningen ikke kan suppleres med „udenomsvarer“ – ja, man har nærmest indtryk af, at de meget vel kunne klare sig uden benzin og olie, hvis det ikke netop var dette, der trak kunderne til.

Men dermed er man inde på et farligt skråplan, fordi et sådant „gråt marked“ ligger uden for den sunde konkurrences normale baner og giver muligheder for en ukontrolleret avance. Man kan regne ud, at avancen på udenomsvarer må være temmelig høj, når det officielt indrømmes, at over halvdelen af fortjenesten på større tankstationer tages hjem på disse varer, hvis omsætningseffektivitet naturligvis ikke kan måle sig med den normale butikshandel.

Principielt er vi tilhænger af en så smidig lukkelov som muligt, kombineret med de frieste konkurrenceformer. Derfor nærer vi intet branchenid overfor tankstationerne og har ingen betænkeligheder ved at lade dem forsøge sig som lystfiskere i åbent farvand. Fejlen er bare, at der ikke eksisterer noget

åbent farvand efter kl. 17,30 (respektive kl. 20 og kl. 14 på fredage og lørdage), så længe lukkeloven fungerer i den nuværende skikkelse, og af denne grund kan vi ikke rigtig affinde os med, at de skal have frit lejde til at betjene sig af en slags monopoliserede stangehuller, når isen er frosset til om aftenen. Det sundeste vil være, at de stilles på lige fod med den øvrige detailhandel, når det gælder afsætningen af alminde-

kvalitet, er alt aftalt på forhånd.

Vi tror ikke, trafikministeren har fremsat sine udtalelser af kærlighed til de store benzinselskaber. Han regner formodentlig med, at Monopoltilsynet vil kunne sikre en nødvendig kontrol med deres prispolitik. Men det er Monopoltilsynet på en måde afskåret fra, når det drejer sig om selskaber, der har deres tyngdepunkt uden for landets grænser. En begrænsning i den indenlandske indtjening kan

overlade al anden omsætning til den legitime butikshandel.

Det er klart, at en ekspansiv udvikling af denne art ikke kan lade sig standse af regulerende indgreb til hindring af anlæg af nye tanke, navnlig ikke når man tager i betragtning, at en tankstation af en beskeden størrelse (f. eks. placeret udenfor en brugsforening og betjent af dennes personale), såmænd ikke repræsenterer nogen tyngende investering. Bankfilialer, køb-

Tanker om tanke

lige forbrugsvarer både inden- og udenfor normal lukketid, så skal det nok vise sig, om der er nogen berettigelse i deres udenomssalg. Ellers må de sætte tæring efter næring, og deres antal reguleres efter de almindelige konkurrencevilkårs regler. På den måde får vi de tankstationer, der er brug for – og ikke en stadig voksende mængde, der skal leve af noget helt andet end det, de er bestemt for.

Desværre er trafikminister Horn gået ind for en anden fremgangsmåde, som vi stærkt må advare imod. I en udtalelse til *Politiken* har han betegnet det som „galskab“, at et lille benzinselskab vil prøve at slå sig op ved at bygge salgs- og servicestationer landet over i et forsøg på at sælge billigere end de store selskaber. Han henviser til, at et par lignende forsøg „til dato ikke har haft konkurrencemæssig betydning“ – og ventilerer muligheden af ad politisk vej at gribe regulerende ind over for tilgangen af nye tanke.

Det er et meget farligt princip, trafikministeren her går i brechen for. Ført ud i praksis betyder det befæstelse af et monopol. Navnlig vil det være en indirekte støtte til de store udenlandske dirigerede benzinselskaber, som i forvejen har forsynet ethvert acceptabelt vejkryds med store tankpalæer vis a vis hinanden – til trods for, at det er en kendt sag, at de ikke konkurrerer med hverandre undertagen på lotteriarrangementer, tigre i tanken og lignende påfund. Når det gælder priser og

kompenseres med højere priser i produktions- og transportledet, således at det der sættes til på karrusellen, kan tages ind på gyngerne. Det eneste, der kan bringe uorden i denne svikmølle, er de fritstående selskabers evne til at påføre olieselskaberne en konkurrence ud fra helt andre forudsætninger.

Trafikministeren siger, at et par forsøg på at bryde de store olieselskabers dominerende stilling „til dato ikke har haft væsentlig konkurrencemæssig betydning“. Vi kan imidlertid nævne et par eksempler på fritstående selskaber, nemlig Uno-X og andelsbevægelsens olieselskab OK, som i løbet af en forholdsvis kort årrække har haft vilje og evne til at gøre sig gældende på markedet med benzinpriser, der i øjeblikket ligger 5–6 øre lavere end de store olieselskabers. Det ser måske ikke ud af så meget på grund af de store afgifter, der sidst er blevet suppleret af moms. Men skræller man skatten af ind til den nøgne pris, viser prisbeparelser sig meget tydeligt.

Efterhånden vil OKs tanke og servicestationer blive suppleret med bilvask og andre bi-standsfunktions til gavn for forbrugerne, som vil gøre dem stadig mere attraktive, men i stedet for at slå sig op som en slags minisupermarkeder i stil med visse andre tankstationer, vil de etablere sig i direkte tilslutning til bestående eller kommende supermarkeder, koncentrerer sig om bilisternes daglige fornødenheder som bilister og

mandsbutikker og adskillige andre nok så kostbare anlæg har ingen hidtil tænkt på at begrænse opførelsen af, fordi der i forvejen er for mange af dem.

Det bør yderligere understreges, at benzinsalget for de nye ekspanderende selskaber er en stor støtte til en anden side af deres virksomhed, nemlig afsætningen af brændselsolier, hvis konkurrencemæssige betydning er åbenlys. Som eksempel kan nævnes, at OK for et par år siden sprængte de store olieselskabers leverancemonopol på brændselsolie til Københavns kommune med en tilbudspris et par hundrede tusinde kroner lavere end det hidtil leverende selskabs. På tilsvarende vis har OK hævdet sig stadig finere i konkurrencen om at forsyne de mange private oliefyr i det sjællandske område (hvortil salget af brændselsolie foreløbig er begrænset).

Naturligvis tager det sin tid at gøre sig gældende i et så stærkt monopoliseret marked som det danske, men hvis trafikministeren ønsker et eksempel på, hvordan et uafhængigt og fritstillet olieselskab i løbet af kun tyve år har erobret en dominerende position i forhold til de store selskaber, kan vi henviser til Sverige, hvor andelsoliefirmaet OK (moderfirmaet til det danske OK) har erhvervet en andel på 16 % af det svenske marked, hvilket svarer til BPs andel i Danmark.

Sig så ikke, at det er nytteløst at give de små selskaber frit tojrslag.

KAN De huske, hvordan man i „gamle dage“ – altså for bare 10-15 år siden – kviede sig ved at gå ind i en forretning og købe en dram til søndagsfrokosten eller eddike til asiesyltning uden at have flasker med? Ja, det er såmænd heller ikke så mange år siden, man skulle levere den tomme soyaflaske tilbage, hvor sort og fedtet, den end kunne være om halsen...

Og så pludselig var flasker ikke noget værd, lige bortset fra mælke-, øl- og mineralvandflasker. De er stadig så estimerede, at man må give pant, hvis man kommer tomhændet ind i en forretning, hvor man ikke er fast kunde – eller i det mindste kendt.

Alle omkostninger på vejen viste, at det slet ikke svarede sig at tage de gamle flasker tilbage. Den forhåndenværende arbejdskraft kunne udnyttes til mere produktive formål.

Hos forbrugerne meldte sig hurtigt et flaskeproblem. Det er jo begrænset, hvor mange snapse-, vin- og andre „pæne“ flasker, en familie af normal størrelse har brug for til frugtsaft. Nu er husmoderen vel efterhånden blevet fortrolig med det, men i begyndelsen kneb det hende at bære over sit hjerte at smide flasker bort. De burde da være noget værd...

Det viser sig, at der virkelig er penge i flasker i dag. Der er endda nogle, der

en trehjulet cykel og samlede alt, hvad der kunne gøres i penge. Efter at forretningerne var holdt op med at tage flasker retur, gav det Svend Aage Hansen blod på tanden til at blive selvstændig, få en rigtig forretning. Han samlede og samlede – flasker. Cyklen blev udskiftet med en ældre Folkevogn. Det blev nødvendigt at være motoriseret, dels af hensyn til godsmængden, dels fordi familien boede i Valby, men havde oplagsplads på Amager. Dyngerne voksede, og flaskerne blev sorteret – og så viste det sig, at når firmaerne fik bragt den *sorterede* emballage til døren, kunne de anvende den – og også give lidt for den.

Seks medlemmer af familien Hansen mellem et ukendt antal usorterede flasker.

Da man fik den første engangsemballage af glas, gav det anledning til lidt forargelse hos forbrugerne, og hist og her undren blandt de øvrige firmaer, men det varede ikke længe, før alle leverandører af varer i flasker – stadig med de nævnte undtagelser – strøg det gamle princip med returgods. Alle erkendte, at det var alt for dyrt at fylde de gamle flasker. I flere led, f. eks. i brugsen, i FDB's centralafdeling og på selve fabrikationsstedet, anvendtes uforholdsmæssig megen arbejdskraft alene til sortering af flaskerne. I alle led krævede emballagen megen plads, og dertil kom udgifter til transport fra led til led. Og når de brugte flasker kom hjem, skulle de renses og skylles: arbejdskraft, plads, tid, maskiner, der skulle vedligeholdes og af og til udskiftes. Endelig kom også i alle led regnskabet over flaskerne og den emballage, de skulle forsendes i.

Lever af brugte flasker, men det er kun få. Skal man eksistere på flasker, skal man have mange – og megen plads.

Begge dele har familien Svend Aage Hansen, der for trekvart år siden købte det tidligere Druebro Mejeri i Drustrup, i sydøstsjælland. Der er flasker overalt, i indkørslen, på gårdspladsen, i de ikke få, store, tidligere mejeribygninger og på et par tønder land mark bagved ejendommen. Flasker i alle afskygninger, store og små, tykke og tynde, lyse og mørke, flasker der fortæller om ferieture til det sydlige udland eller en udflugt over Øresund. Noget omtrentligt tal har man ikke på varerne, måske en halv måske en hel million flasker. Antallet varierer fra dag til dag, nogen kommer, andre „går“, der er hurtig omsætning, det skal der være, hvis forretningen skal smide noget af sig. Og der skal arbejdes – omtrent døgnet rundt.

Familien kom fra København, hvor Svend Aage Hansen for få år siden kørte rundt på

FLASKER ALLE VEGNE

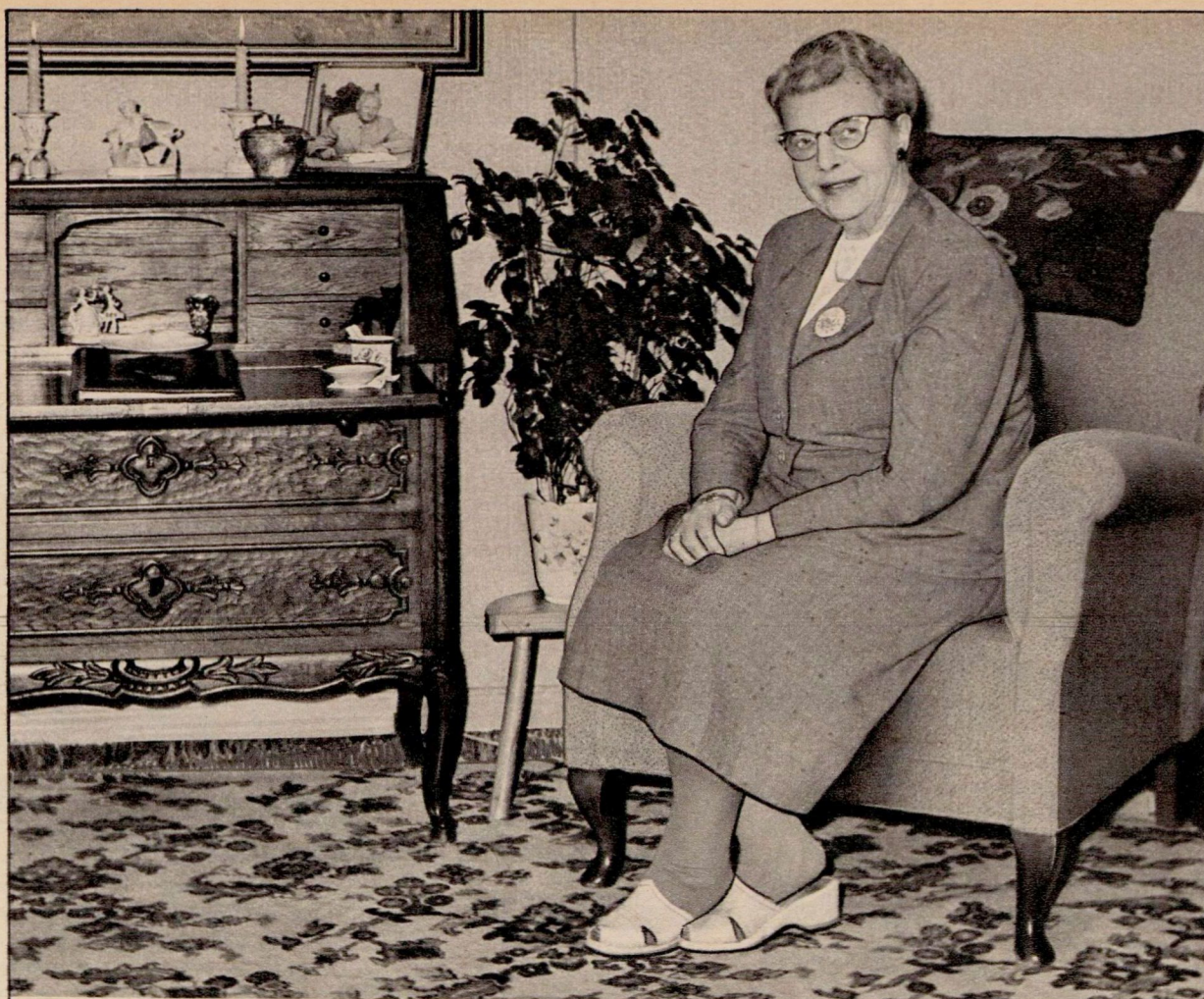

Familien, der lever af det andre kasserer!

Det gik sådan i fire år, men så blev pladsen for trang, og når konen også skulle være med i virksomheden, spildtes for megen tid mellem hjem og arbejdsplads. Det var altså ikke just drømmen om et lille fredeligt hus på landet, familien Hansen realiserede, da den flyttede til Drustrup, men ønsket om mere plads – og på eet sted.

Svend Aage Hansen skulle ikke til at arbejde en ny forretning; han havde en stor og solid kundekreds i København, både sælgere og købere, dem „tog“ han med, og da han er den eneste i branchen i sin landsdel – der findes i øvrigt i hele landet ikke flere virksomheder af dette omfang, end de kan tælles på een hånd – rygtedes det hurtigt, at man kan komme af med flaskerne, og at der tilmed fås en god skilling for dem, og der kommer daglig nye kunder.

I storbyerne har folk som regel ikke plads til „at samle“, men på landet gemmer mange de gamle flasker på loftet eller i et hjørne af udhuset, og Svend Aage Hansen kom-

Hjemme hos fru Ester Søndersø i Odense ser gulvtæpperne altid nye ud

Fru Søndersø forklarer, hvordan hun bærer sig ad: "Jeg har tæpper overalt i huset, og ingen kan pege på en plet. Jeg er meget pertentlig, hvad det angår. Derfor renser jeg regelmæssigt mine tæpper i KARPEX, det bedste middel jeg kender. Hurtigt, billigt og nemt.

Jeg er svoren KARPEX-tilhænger og har anbefalet midlet til mange af mine bekendte fra den tid, jeg var sekretær i husmoderforeningen - de er lige så kritiske, som jeg!"

Ja - med KARPEX er det nemt, hurtigt og billigt at rense tæpper selv ... også for Dem! - Børst det på - færdig! ... KARPEX selvrensende tæppeshampoo får ethvert tæppe til at blive som nyt: friskt i farverne - let og luftig i luften ...

SUPER-KONCENTRERET
KARPEX
SELVRENSENDE
TÆPPESHAMPOO

ET RECKITT - PRODUKT

Måske er der en halv million, måske en hel million flasker i Svend Aage Hansens vare-lager. Det er mængden, der gør det.

mer ikke sjældent ud for, at en mand kommer kørende med et helt traktorlæs tomme flasker. Der kommer også i tonsvis fra ungdomskorps, som gennem skrotindsamlinger skaffer penge til forskellige formål. Forretningsfolk, der synes, at de ikke kan nægte at tage imod flaskerne, selv om de ikke skal returneres, finder ligeledes en kærkommen lejlighed til at få ryddet op i bunken af emballage.

Forresten – kender De denne mulighed for at gøre gamle flasker i penge: at knalde dem og gemme skårene, til der er en ton. Så betaler Hellerup Glasværk 18 kr. – leveret!

Flaskeforretningen i Drustrup er et rent familieforetagende, hidtil klaret af far, mor og fem børn. Selv de yngste er helt habile til arbejdet. Den mindste, en dreng på to, kan klare tre kasser på trækvognen. Sussie på fem har flere års praksis som sortererske bag sig. I begyndelsen kiggede hun mest på etiketterne og hersede noget med den øvrige familie: – Far, du er da også en klovn. De to flasker hører da ikke til i samme kasse... Nu ved Sussie godt, at der bruges samme slags flasker til en rød Aalborg og en Harald Jensen, selv om etiketterne er forskellige. Spritfabrikkerne er hendes domæne. Det værste er at holde rede på, hvilke flasker, der slet ikke er noget værd – dem, der skal hen i bunken med skår.

Det er i øvrigt meget få, der ikke kan bruges igen, fortæller fru Svend Aage Hansen. Flaskerne skal jo ikke sorteres efter firma. Når etiketten er væk, er mange flasker af nøjagtig samme type. En forbindelse kan f. eks. bestille 60 eller 80 kasser mørke bour-

gogne-flasker. Det tager ikke lang tid at få samlet dem, andre kan det være mere langsomt at få tilstrækkeligt mange af, men størstedelen kan afsættes.

Flaskerne sælges ikke i den stand, flaskehandleren får dem, for så ville fordelene for firmaet ikke være særlig stor. De skal allesammen renses og vaskes og leveres lige parat til at gå i tappemaskinen. Den automatiske skyllemaskine er derfor en fundamental bestanddel af virksomheden. Det er den, der gør forretningen rentabel.

Når propper og kapsler er fjernet, kommer flaskerne i bogstaveligste forstand på hovedet i skyllemaskinen, der renser med 70 grader varmt vand og har en kapacitet på 5000 flasker i døgnet.

Så lægges de i de respektive kasser, og næste morgen går turen til København. Svend Aage Hansen er i hovedstaden hver dag undtagen lørdag, og han har altid fuldt læs på hjemvejen også, enten gamle flasker eller helt nye fra Hellerup Glasværk. Selv om de lige er kommet ud af fabrikken, skal de skylles, før de fyldes, og et vinfirma har overladt „flaskemanden“ denne opgave, fremfor at lade det gøre i egen produktion. Skyllemaskinen er efterhånden blevet for lille, og familien afventer med længsel en anden, der kan klare 10.000 flasker i døgnet. Man forhandler med en anden fabrik, der overvejer at lade sine nye champagne-flasker skylle i Drustrup, inden de bruges.

Det synes for udenforstående lidt af et studium at være flaskehandler, at vide hvilke flasker, der er absolut værdiløse, hvilke der er ens, når de får papiret af, hvilke der er af østtysk fabrikat (Danmark har hidtil importeret en hel del flasker derfra, og de kan også bruges igen, men de må ikke blandes med andre, selv om der kun er en meget lille forskel), og hvor de forskellige slags flasker kan afsættes. Alt det ved familien Hansen, og det må man vide, hvis man skal have noget ud af en

En „rød Aalborg“ er en af de lettere opgaver for en flaskesorterer, selv om han endnu ikke har noget personligt kendskab til den vædske, flasken plejer at indeholde.

sådan forretning. Man skal være „kender“, man skal have en skyllemaskine, men hemmeligheden bag en succes i den branche er alligevel mængden. Det skal være storproduktion.

Meget går til spilde i det moderne samfund, og det er opmuntrende at se, at der er nogen, der får noget ud af det, vi andre kasserer.

Nogen større udsigt til, at „erhvervet“ skal komme til at mangle „råmateriale“ – altså brugte flasker – er der heller ikke. Gennemsnitsdanskeren tømmer flere og flere flasker både af dem, man kan bruge på Druebro mejeri og dem, man kun kan sælge som skår. I 1961 drak danskerne således ialt 15,3 millioner liter dansk og udenlandsk vin – d. v. s. omkring 20 millioner hel-flasker. I 1964, som er det sidste år, man har en opgørelse fra, var vi nået op på 24 millioner flasker – stadig væk kun vin – og udviklingen fortsætter stadig i samme spor. Forbruget i år vil nok ligge over 30 millioner vinflasker, så uanset hvor meget den hansenske familie vokser, og hvor meget den arbejder, vil flaskemængden nok slå til.

Men familien kan lide at have med flasker at gøre. – Det er et slid, men det er rart at mærke, at der er gang i foretagendet, siger fru Hansen, som må forestå forretningerne derhjemme om dagen, når gemalen er på tur. – Og når det er ens egen bedrift, lægger man ikke større vægt på, at de fleste af døgnets timer går med...

De nyder at være flyttet fra storbyen ud i frie og grønne omgivelser, hvor der er albuerum. Der er jo så dejligt, derude på landet – også selv om man til tider kan føle sig halvt begravet i noget så upoetisk som gamle flasker.

**Den dug til
barnedåben?
Det kan du
da ikke mene...**

Synes du
ikke, den er ren
og hvid?

Jo, men er du
tilfreds med det?
Den mangler jo
fuldstændig
klarhed.

Kom, lad
mig vaske din
dug. Jytte. Valo
er det eneste, der
kan gi' den
klarhed.

**- og så tvang Valo's
ny blå kraft klarheden
frem i dugen**

**BLÅ
KRAFT**

Pragtfuldt,
Kirsten. Nu
ved jeg, hvor
meget klarhed i
tøjet betyder.

Du skal bestemt
ikke nøjes med rent
og hvidt vasketøj, når
Valo også kan give
det klarhed!

VALO
med ny blå kraft!

**Rent og hvidt
og mere end det... VALO tvinger KLARHEDEN frem!**

Billigere bilreparationer

Også i Sverige har den stærke vækst i antallet af biler samt det endnu hurtigere stigende antal bilskader og de stadigt voksende reparationsudgifter i det sidste tiår hvert år krævet større og større præmier for bilforsikringer.

Moderne data-behandlingsmaskiner har

kunnet nedsætte administrationsomkostningerne, men dette og andre rationaliseringer af selskabernes arbejde har ikke været tilstrækkeligt.

Forsikringsselskaberne prøver derfor ved hjælp af et „forsøgsværksted“ at finde frem til mere rationelle metoder, bogstavelig talt

men foreløbig
kun
i Sverige!

at „industrialisere“ skadesreparationerne og derigennem mindske udgifterne på denne post, der er langt den største både for ansvars- og kasko-forsikringerne.

Større hensyn til forbrugeren

Det store svenske, kooperative forsikrings-selskab *Folksam* (svarende til *MLU* hos os) dannede i 1965 sammen med fire af de største svenske selskaber et arbejdsudvalg, kaldet *Komiteen for rationalisering af bilskadereparationer*.

Det lange navn kan lyde som betegnelsen på et besværligt, tungt arbejdende apparat. Men de resultater, der er opnået i mellemtiden, viser, at man fordomsfrit og hurtigt har kunnet påvise, at arbejdet på mange områder inden for bilbranchen kan udføres på en for forbrugeren mere tilfredsstillende måde.

Forud for komiteens dannelse har *Folksam* i et par år været medejer af en virksomhed i Växjö (i Midtsverige), ved navn *Bil och karosseri*, hvis leder *Kurt Johannesen* med liv og sjæl går ind for, at skadesreparationerne må kunne udføres billigere uden at man derfor sænker kvaliteten på det udførte arbejde:

- ★ ved at udarbejde nye metoder
- ★ ved at bruge nye former for værktøj
- ★ ved nøje at undersøge omkostningerne for reservedele og arbejds løn.

40 pct. prisreduktioner på lakeringer

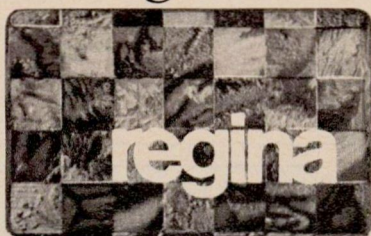
Som første resultat kunne man i november 1965 fremlægge en prisliste for *lakering*, dels baseret på indførelse af nye lakker og dels på ændrede fremgangsmåder, der forenkler arbejds- og tørprocesserne. For større arbejder på biler, for eksempel hellakering indebar denne nye prisliste prisreduktioner på op til fyrre procent.

Prislisten er i princippet tiltrådt af de svenske automobilhandlernes forening, selv om mange, især mindre lakeringsværksteder, ved offentliggørelsen af prislisten betegnede den som fuldstændig utopisk og derfor nægtede at udføre arbejder for forsikringsselskaberne.

Det er ikke småpenge, der nu kan spares. Man regner i Sverige med i år at kunne reducere udgifterne til lakering af biler efter skader med omkring 20 millioner kroner. Det sker ved, at lakeringen koncentrerer på virksomheder, der er villige til at arbejde efter de nye metoder – som vel at mærke giver et mindst lige så godt resultat som de hidtil benyttede.

Forsikringsselskaberne betragter sig på dette, som på andre felter, som „forbrugernes indkøbere af reparationer efter ska-

Morgenfrisk hele dagen med

– den rene sæbe-luksus.
Oliven og hvid, 140 g .. **1,60**

Rosa og lavendel, 100 g **1.20**

BRUGSEN

- OG SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDE

... her får De REN BESKED OM VASK

De har som husmor og forbruger krav på at få en korrekt og saglig orientering om de vaskemidler, De bruger - om anvendelsesmuligheder, indhold og priser... Anvender De f.eks. til storvask: Ny Panzym til forvask, Super Blenda til klarvask og Topping i sidste hold skyllevand har De opskriften på, hvordan De bedst og billigst får den reneste vask!

SUPER BLENDA til storvask og klatvask

er det eneste selvvirkende vaskemiddel på ren sæbe-basis og giver derfor en langt mildere og mere effektiv vask. Super Blenda er lavtskummende, selvblødgørende og som følge heraf specielt velegnet til maskinvask. Med Super Blenda får De mere vaskeaktivt stof pr. dl vaskepulver og mindst mulige kalkudfældninger i tøjet. Plastpose à 2 1/2 kg.

9,96

NY PANZYM til forvask og iblødsætning

er et enzymatisk, skumstabiliseret vaskemiddel, der også er fortrinligt til iblødsætning. NY Panzym's hurtigvirkende, æggehvide-spaltende enzymer fjerner vanskelige pletter og rande - og gir i forening med Super Blenda **højt** rent og klart tøj (De ser det bl. a. på skjorteflipperne og manchetterne!)

Pakke à 500 g

3,10

Fås også i 1 kg pakke

5,95

BLIDA til finvask

er det eneste finvaskemiddel på ren sæbe-basis og er derfor især velegnet til vask af uld, silke samt til finvask af syntetiske og strygelet-behandlede stoffer. Blida fjerner ikke fedtlaget fra uldfibre og bevarer derfor uldens naturlige greb. Blida er selvblødgørende og lavtskummende og kan derfor også bruges til finvask i vaskemaskiner. Pakke à 500 g

2,75

TOPPING tekstilblødgøringsmiddel

anvendes i sidste hold skyllevand. Topping gør tøjet blødt og lækkert og letter strygningen. Fjerner statisk elektricitet fra syntetiske fibre. Plastflaske à 740 ml. .

2,98

Fås også i 2 1/2 liters dunk

5,95

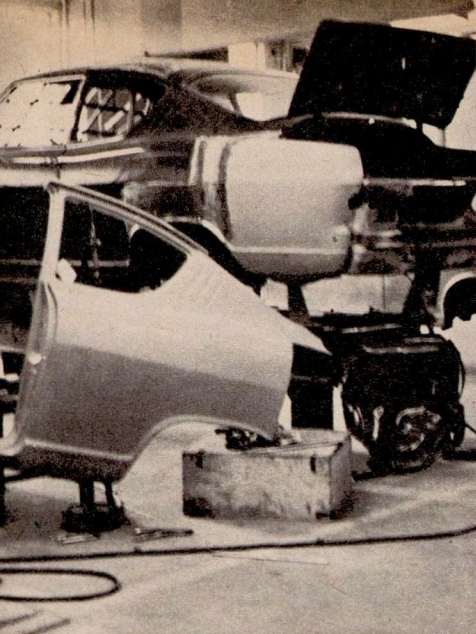
* Ny Panzym, Super Blenda og Blida's sammensætning og brugsanvisning kontrolleres af DANSK VAREDEKLARATIONS NÆVN.

Bemærk! Doseringsangivelser for vaskemidler kan kun være vejledende, da doseringen er afhængig af såvel vandets hårdhed som tøjets tilsmudsningsgrad og -art.

BRUGSEN

12

Venstre bagskærm skal repareres på værkstedet i Växjö, hvor utraditionelle reparationsmetoder er udfundet. Man ser i forgrunden hele den nye karosseridel, hvoraf kun de bagerste tres centimeter er brugt. Ved brug af en ny skære- og svejseteknik bliver reparationen billigere, endog selvom man ville kassere resten af den dyre karosseridel.

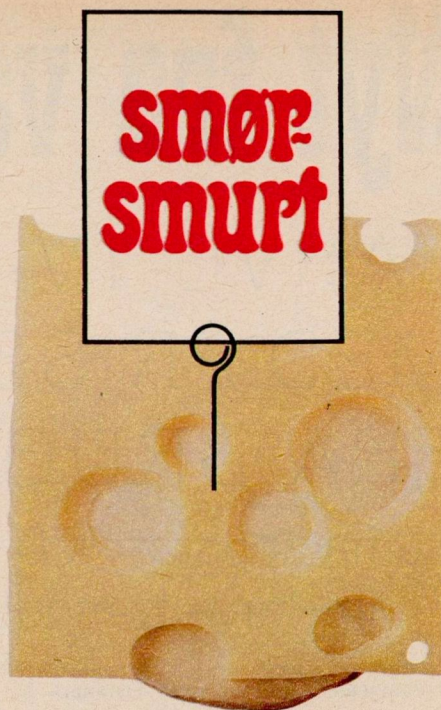
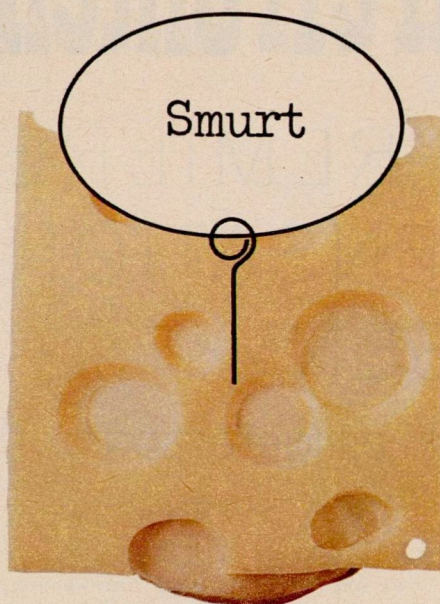
dyr arbejds løn til af- og påmontering, og desuden kan man ofte også undgå indtræksarbejde.

Andre værksteder er begyndt at arbejde efter denne metode, blandt andet regner det svenske General Motors med at have indført den på mange af sine værksteder inden udgangen af 1967.

Man forsøger i øvrigt at få bilimportørerne interesseret i at kunne levere de såkaldte „økonomi-reservedele“, som kendes andre steder, blandt andet i USA. Her kan man købe reservedele, fremstillet specielt til rationelle reparationer. Også anvendelsen af brugte, men helt intakte reservedele kan nedsætte omkostningerne væsentligt, men hele dette område er først nu så småt ved at blive organiseret.

På ét punkt har værkstedet i Växjö præsteret et bemærkelsesværdigt initiativ. Det har nemlig nedsat sig som leverandør af „sammenstykkede havarister“. Kommer en totalbeskadiget vogn ind på værkstedet, kan det straks tilbyde en erstatning, idet der er iværksat en fortløbende „produktion“ af fuldt istandsatte biler. De er sammensat af ubeskadigede dele af biler, som forsikrings-selskabet har overtaget efter skader. Der er god efterspørgsel efter disse vogne, fordi køberen ved, at de er i tip-top stand, både i motor og karosseri. Værkstedet modtager årligt seks-syv hundrede totalhavarerede biler fra Syd- og Mellem-Sverige.

Dette initiativ har vakt stor interesse, også uden for Sverige. Man har i Växjö haft besøgende fra mange lande, og fagfolk har studeret de nye metoder. Også danske teknikere og forsikringsfolk har haft lejlighed til at følge arbejdet. De svenske kooperative IC-værksteder har allerede taget de nye metoder i brug, og teknikere fra Växjö-værkstedet har medvirket ved supplerende kurser i reparationsteknik, som Statens Hantverksinstitut (svarer til vort teknologiske institut) regelmæssigt afholder.

Det smager dobbelt så godt

Når De køber pålæg, beder De om det bedste. Så skal De også have fuld valuta for pengene. Kom smør på brødet! Det er nemt: smør, som står køligt og ikke for koldt, er altid smidigt. Og med smør på brødet smager skinke, æg, sild, tomat, salat, ost - ja, alting - naturligvis dobbelt så godt!

Nyt fra varefronten

FARVE-TV-PREMIERE MED PRISSENSATION FRA BRUGSEN

Luma-apparat 900 kr. billigere end
andre farve-tv-modtagere

FARVEFJERNSYNSPREMIEREN i Danmark leverede endnu et bevis for, hvor vigtigt det er, at Brugsen eksisterer som konkurrencefaktor i dansk erhvervsliv.

Da farvefjernsynet sidst i august holdt sit indtog i den del af landet, hvor man kan opfange de tyske farveudsendelser, blev det meddelt vidt og bredt, at et farvefjernsynsapparat kostede mindst 7000 kr. Det blev endda gentaget af det danske fjernsyn på selve premiereaftenen.

Det var rigtigt nok, hvis man så på de priser, som forlangtes for apparater fra de privatejede fabrikker og koncerner. Det billigste af mærkerne herfra solgtes for ca. 7150 kr. Men denne forbrugerorientering var alligevel ufyldstgørende.

Det farve-tv-apparat fra Luma, som Brugsen samtidig sendte i handelen, koster nemlig kun 6250 kr. – altså ca. 900 kr. mindre end det billigste tilbud fra anden side.

Brugsen har naturligvis før kunnet møde med procentvis lige så fordelagtige konkurrencetilbud – også f. eks. på adskillige af dagligdagens forbrugsvarer – men når der er tale om et så kostbart, varigt forbrugsgode som et farvefjernsyn, bliver den konstante besparelse jo særlig iøjnefaldende. Et lille tusinde kroner på ét køb er dog selv i vore dage en slags penge.

Hvilken virkning, Luma-prisen vil have på de andre farve-tv-fabrikanters priskalkulationer, lod sig ikke overse, da denne artikel blev skrevet. Prisforskellen er imidlertid så stor, at vi gerne vil understrege: den skyldes ikke, at Luma har slækket på kvaliteten. Både danske og udenlandske sagkyn-dige erklærer, at Luma-apparatets farvegen-givelse er uovertruffen, og at det også i enhver anden henseende er et fremragende produkt, let at betjene og udstyret med alle de finesser, som nu hører sig til.

Selv om man er en ivrig farvefotograf, sagde en af disse teknikere, skal man ikke regne med, at man mere end en enkelt gang i hver sæson når en gengivelse, der ligger så nær naturens farver som den, Luma præsterer til daglig.

Forklaringen på, at Brugsen kan sælge det fremragende apparat (og de andre Luma-varer) så billigt, er bl. a. samarbejdet mellem fællesforeningerne i de nordiske lande, der her som på andre felter muliggør indkøb og produktion i større serier, end hvis hver enkelt lands brugsforeningsbevægelse handlede for sig.

Stigende interesse for
lidt mindre tv-apparater

Selv om faste danske farvefjernsynsudsendelser måske bliver en realitet tidligere, end man hidtil har regnet med, må de fleste danskere jo en tid endnu affinde sig med sort/hvide billeder på skærmen. Til dem har Brugsen også et par gode Luma-tilbud: et 23 tommeres apparat til 1975 kr. og et 19 tommeres til 1795.

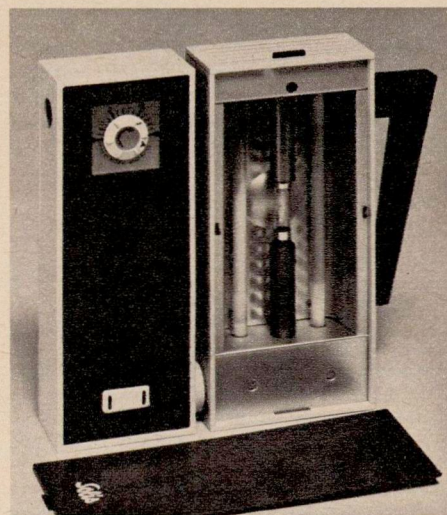
Udviklingen har jo ellers været den, at næsten alle fjernsyns-købere efterspurgte apparater med størst mulig billedskærm, men der synes nu at være en stigende interesse for lidt mindre apparater – bl. a. fordi de fylder mindre og er lettere at flytte.

Luma's 19 tommeres apparat har f. eks. så ringe dybde, at det kan anbringes i en almindelig bogreol. Det er forsynet med indbygget teleskop-antenne, og dette i forbindelse med den lave vægt gør apparatet meget anvendeligt for familier, der f. eks. ønsker hyppigt at flytte fjernsyns-seancerne fra det ene værelse til det andet eller at tage apparatet med i sommerhus. Andre familier kan naturligvis have lige så gode

grunde til at holde fast ved det større format – som Luma altså også tilbyder.

3:4 i stedet for 4:5

For begge størrelser gælder, at billedhøjden nu forholder sig til billedbredden som til 3 til 4, mens fjernsynsskærme ellers normalt er i formatet 4:5. Det lyder måske som en ubetydelig detalje, men den har dog mærkbar betydning. De film, som vises i fjernsynet, er nemlig normalt optaget, så det enkelte billede på strimmelen har formatet 3:4, og ved omsætningen til 4:5 formatet sker der bl. a. let det, at første og sidste ord i en indlagt tekstlinie bliver svære at læse. Det kan virke ret forstyrrende, hvis man ser en udenlandsk spillefilm uden at forstå sproget. Denne ulempe bliver nye Luma-ejere altså nu sparet for.

SOLSTRÅLER I VINTERMØRKET

SAMTIDIG med, at vi går ind i vinterhalvåret, bringer Brugsen en ny højfjeldssol frem, hvis særlige fortrin er, at den 1) er fiks af udseende, 2) tager meget ringe plads op, når den skal gemmes af vejen og 3) kun koster 168 kr. (vejledende udsalgspris). Navnet er Solis.

Adskillige mennesker har tidligere gjort den erfaring med meget billige „højfjeldssole“, at det i virkeligheden nærmest var en slags varmelamper. Det er der – naturligvis – ikke tale om her. Solis-fabrikkerne i Svejt er måske Europas mest ansete producenter af højfjeldssole, så der er den bedst mulige garanti for, at lyset virkelig indeholder de ultraviolette og infrarøde stråler, som betinger den kunstige højfjeldssols gavnlige indflydelse på udseende og velvære.

Trods den lave pris er Solis-højfjeldssolen udstyret med minutur, kugleled, så lampen kan stilles i hvilken retning, det ønskes, og beslag, så den kan hænges på væggen. Til fotografiet ovenfor kan gives den oplysning, at farverne er creme og koksgrå.

El-skopudser:

BLANKERE SKO OG MINDRE BESVÆR

LIVET bliver stadig lettere. Nu kan man for en beskednen pris slippe for en hel del af besværet med *skopudsningen*. Brugsen er nemlig nu kommet med en fiks og håndterlig *elektrisk skopudser*, og med den i hånden vil man både hurtigere og nemmere blive færdig med pudseriet, der vel nok af de fleste betragtes som en af de mere trivielle, daglige pligter.

Resultatet vil oven i købet blive bedre end på den gammeldags maner, og et par virkelig blanke sko er jo nu engang noget af det, der bidrager til et gunstigt helhedsindtryk af en persons ydre.

Skopudse-, maskinen, som ses herover, drives af 4 stk. 1,5 volts batterier – det er de almindeligt kendte, små cylinderformede cykellygtebatterier. De leverer kraft til en lille, men ganske effektiv motor, der driver den roterende børste. Både batterierne og børsten kan udskiftes med et par enkle greb. Der følger to børster med (til hver sin farve sværte) og desuden en polerskive af skind.

Den vejledende udsalgspris er 24,85 kr., så det er jo et elektrisk apparat i den overkommelige prisklasse. Det er sikkert en oplagt gaveidé, der vil gøre lykke både hos familiens skopudsende medlem, og hos dem, der blot skal gå med skoene. I Sverige er det nemme, lille hjælpemiddel blevet en stor succes. De svenske brugere solgte på kort tid 60.000 eksemplarer.

Det rigtige indendørs-klima

EN AF ulemperne ved centralvarme, højisolerede vægge og dobbelte vinduer er jo, at det kan være svært at holde den rigtige indendørs luftfugtighed i vintermånederne – ja, for øvrigt det meste af året. I de fleste lejligheder, navnlig i nyere byggeri er stueklimaet gennemgående for tørt, hvilket kan medføre mange ulemper: øget modtagelighed for smitte og en almindelig nedsættelse af velværet hos beboerne, revner i træværk, møbler, der går op i limningen, og stueplanter, der vantro.

I de senere år er man blevet mere og mere opmærksom på luftfugtighedens betydning, men det er ofte ret betydelige vandmængder, der skal til for at sikre den rette fugtbalance. At stille en skål med vand på radiatoren er ikke nok, og de luftfugtere, som blot lader vand fordampe ved hjælp af den almindelige stuetemperatur, klarer også sjældent sagen på fuldt tilfredsstillende måde – selv om de naturligvis altid har en vis virkning.

Den elektriske vandfordamper, som Brugsen nu bringer i handelen, *Vapormat V 3*, er langt mere effektiv. Den kan fordampe 0,4 liter vand i timen, men kan også reguleres ned til en hvilken som helst fordampning mellem 0,2 og 0,4 liter i timen.

Beholderen rummer så meget vand, at der er nok til 12 timer med stærkest mulig fordampning og 24 timer på laveste trin. I øvrigt er indretningen sådan, at strømmen automatisk afbrydes, når vandet er fordampet, så man behøver ikke at frygte ildebrand eller andre ulykker, selv om man går fra apparatet i længere tid eller glemmer, at man har tændt for det. Også under vandpåfyldningen er strømmen afbrudt.

Vapormat V 3 fylder 20 cm i højden og 30 cm i bredden. Beholderen (se billedet herunder) er lavet af plastic i en diskret, lysegrå farve. Der er ingen mekaniske dele og alle „forkalknings“problemer kan undgås ved at tilsætte vandet lidt citronsyre. Det følger med i handelen. Prisen er 108 kr. (vejl.).

FÆLLES MÆRKEVARER for 22 millioner husstande

16 LANDES brugsforenings-fællesforeninger går nu for alvor ind i et udvidet samarbejde for helt at kunne udnytte de store fordele for forbrugerne, som fælles storindkøb vil medføre for mange varer.

Den internationale kooperative engros handels-komité, CWC, hvis hovedsæde er i København, har i de sidste år samlet et stort materiale om de enkelte fællesforeningers egenproduktion og indkøbsformer. Resultaterne er blevet viderebehandlet af „varegrupper“, arbejdsudvalg af eksperter fra de deltagende fællesforeninger, som også har fremsat konkrete forslag om samarbejde om indkøb, varefordeling og indførelse af fælleseuropæiske kooperative varemærker.

De nordiske fællesforeningers importorganisation Nordisk Andelsforbund, deltager som selvstændigt medlem i CWC og er blevet opfordret til, sammen med den engelske fællesforening at forestå importen af frugtkonserves fra Australien og USA, hvor allerede eksisterende indkøbskontorer giver gode muligheder for mere gunstige handelsvilkår og dermed fordele for forbrugerne i hele Europa. Emballagen til disse varer skal også udføres i Danmark af Reklame-Tjenesten.

Ikke mindre interessant er CWCs indsats på ikke-fødevarerområdet. Der er etableret samarbejde omfattende dame- og herrebeklædning, legetøj og sportsartikler. I 1965 blev der i fællesskab indkøbt for 20 mill. kr., i 1966 for 70 mill., og der forberedes nye samkøbsgrupper for f. eks. haveredskaber, værktøj, hvidevarer, elektriske husholdningsmaskiner, ure og optiske artikler. Man vil, ved at placere store fællesordrer hos leverandørerne, kunne påvirke priserne føleligt og samtidig udbygge produktionen af egne varer, der kan afsættes som mærkevarer i et bredt brugsforenings-marked på samme måde, som det sker for fødevarer.

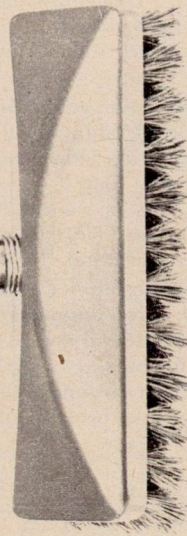

Ny vikan gulv- skrubbe gør det bedre!

Ja, en ny VIKAN
gør det lettere,
hurtigere — og
RENERE!

Derfor er det i
Deres egen — og
hjemmets — inter-
esse at skifte ud
nu — til ny VIKAN
- kvalitetsmærket!

VIKAN

VIKAN BØRSTER I BRUGSEN

SIGNALEMENT BERØMT

Barndomsårene var ulykkelige

Faderen slog ikke til i tilværelsen

Moderen dominerede barnet

Barnet var bagefter i skolen

BARNEÅRENE får tillagt stor betydning, når en persons voksenliv senere hen skal forklares. Men kun et begrænset antal personers barndomsliv kan egentlig beskrives i detaljer: *berømthedernes*. Adskiller deres barndomsoplevelser sig fra andre dødeliges? Hvordan klarer vordende genier sig i skolen?

Den amerikanske psykolog Victor Goertzel har for nyligt afsluttet en studie, der giver svar på sådanne spørgsmål. Han har studeret barndomslivet for 400 berømte personer, der alle har levet i det sidste århundrede.

fordi hun følte, at det ville fremme sønnens karriere, om hans mor stod på samme trin som han.

BERØMTE mænds fædre er sjældent neutrale i forholdet til samfundet. Blandt de 400 fædre er 227 bemærkelsesværdige for deres stærkt personligt farvede syn på politik, religion, sociale problemer o. s. v. I de fleste tilfælde antog børnene fædrenes synspunkter.

Pearl S. Buck, der var datter af en missionær i Kina, rystede i Shanghai sine lærere ved at gentage faderens ideer om, at Kristus' og Konfucius' lære var to sider af det samme, og at Kristus havde opnået sin visdom, mens han i „den hemmelige periode af sit liv“ levede i Nepal i Nordindien.

Faderen til Joseph Conrad var polak og blev deporteret til Sibirien på grund af antirussisk indstilling. Paul Gauguins far var ivrig tilhænger af den franske republik og gik frivilligt i landflygtighed i Peru på Sydamerikas vestkyst efter Napoleon IIIs statskup i 1850'erne.

SELV OM sådanne fædre var åbne for nye ideer og elskede handling, mod og hårdt slid, blev ingen af dem berømte som deres sønner. I næsten halvdelen af de 400 familier havde fædrene tværtimod en tendens til at mislykkes. Nogle af dem slødede deres liv bort som spillere, livsnydere eller ekscentrikere, som f. eks. Henri de Toulouse-Lautrecs far, der red falkejagt på en hvid hoppe, hvis mælk han selv malkede og drak.

Mere talrige er de hårdt arbejdende fædre, hvis talenter aldrig blev anerkendt, eller som aldrig oplevede andet end uheld. George Gershwins far flyttede med familien 28 gange, fordi han lige så mange gange gik fallit eller var tvunget til at skifte stil-

IMERE END 90 pct. af de 400 tilfælde havde i det mindste den ene i forældrepæren et tydeligt udtalt smag for forskning, rekorder og eventyr.

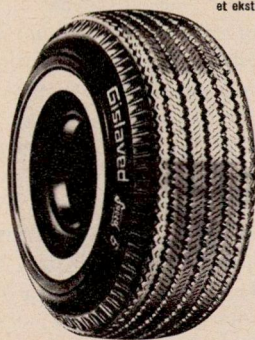
For eksempel var faderen til Virginia Woolf ikke alene forfatter af en omfattende levnedsskildring af store engelske personligheder, men han var også den første, som besteg bjerget Schreckhorn i Mellem-Schweiz, og han var en utrættelig vandringsmand. Opfinderen Edisons far var en eventyrer, som tog del i en canadisk rejse mod det engelske styre, og først nåede sikkerhed i USA, efter at han i dagevis var flygtet med politi i hælene. Winston Churchills mor var en amerikansk skønhed, der var optaget af jagt, ridning og fiskeri, og tabte sine penge ved finansiering af et blad. Opdragelsen af sønnen overlod hun til guvernanter og — senere — til kostskolers lærere.

I de fleste andre tilfælde har begge eller i det mindste den ene i forældrepæren spillet en aktiv rolle i opdragelsen af barnet — og ofte brugt usædvanlige metoder. Pablo Casals mor satte sig for, at sønnen skulle blive en berømt virtuoso. Hun forlod hjem, mand og andre børn for at flytte med drengen til en storby, hvor hans evner kunne udvikles. Hun begyndte selv at studere,

STØRRE SIKKERHED MED Gislaved

skabt til dårlige veje...
et ekstra plus på gode!

Gislaved har dæk til næsten alle biler, f.eks.

Størrelse	til f. eks.	alm. type	sl. løs
5.20 x 10	Mascot/Partner		67.50
5.20 x 12	Fiat 600	67.50	
5.20 x 13	Anglia/Cortina	72.00	84.50
5.60 x 13	Taunus 12 M	81.00	92.50
5.20 x 14	Morris 1000/Fiat 1000	80.50	92.00

**GÅ I BRUGSEN
- SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDEN**

AF EN HED:

ling. Maurice Ravels far var ingeniør og konstruerede allerede i 1860 en tocylindret bil, der ikke gav ham andet end bøder for at forstyrre kvarterets fred. Emile Zolas far var også ingeniør og døde i armod efter at have gennemført et dristigt kanalanlæg i Midt-Frankrig. Da Albert Einstein var 15 år, gik hans far fallit med en fabrik i München og søgte så lykken i Milano – med samme uheldige resultat. Winston Churchills far gjorde sig umulig som politiker, kun 37 år gammel.

Fædrenes uheld eller fiasko kunne ikke kue sønnerne. Tværtimod kan det se ud, som om de søgte berømmelsen for at vise mødrene, at de kunne klare sig bedre end fædrene.

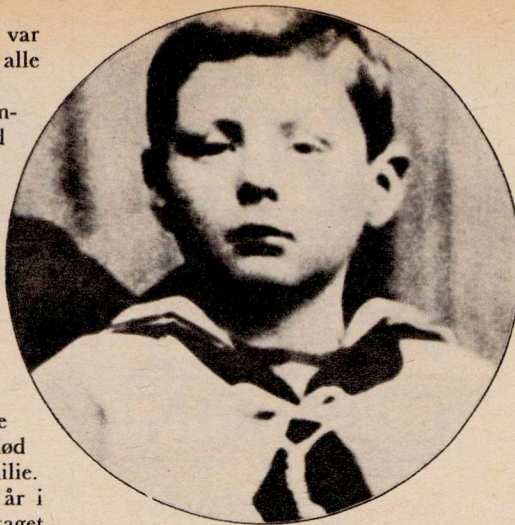
Der er blandt de 400 fædre kun 21 af den dominerende type. Derimod er der 201 dominerende mødre. Næsten i hvert tilfælde

har hun været gift med en mand, det var gået dårligt for, og derefter samlet alle sine kræfter om sønnens fremgang.

Nogle mødre tænkte på sønnens fremtid, før han var født. Frank Lloyd Wrights mor bestemte som svanger, at hendes søn skulle bygge huse og hængte billeder af domkirker op i det værelse, der blev indrettet som barnekammer. I de 400 tilfælde er der ingen tegn på, at sønnerne gjorde oprør mod de dominerende mødre. Mao Tse Tungs oprør mod sin dominerende far resulterede derimod i, at sønnen i vrede forlod hjemmet.

Franklin D. Roosevelts mor herskede i ordets absolutte betydning til sin død over sin søn og hans talstærke familie. General MacArthur levede til sit 14. år i sin mors omhu. Derefter blev han optaget på et officersakademi, på hvis „kærlighedssti“ han i fritimerne promenerede – med moderen.

Blandt de dominerende mødre er der en gruppe, som i stedet for at presse sønnen ud i den omgivende verden, isolerede ham hjemme – hvor han blev despotisk enehersker. Sådan var mødrene til Stalin og Mussolini. Undertrykkende mødre kan dog opdrage sønner til digtere lige så vel som til diktatorer. Sådan gik det André Gide, Oscar Wilde og Gabrielle d'Annunzio. Her betød isoleringen, at sønnerne senere hen aldrig opnåede et normalt forhold til kvinder. Enten fik de homoseksuelle tilbøjeligheder, eller også betragtede de kvinder som

Winston Churchill (herover som seks-syv årig) blev ikke opdraget af moderen, men af guvernanter og senere af lærere.

tilfældige fund. d'Annunzio lærte f. eks. aldrig rigtigt at huske sine tallose elskerinders navne.

DET ER afgjort en undtagelse, når en berømmethed vokser op i et problem-løst familieliv. Kun 54 af de 400 fik en barndom i et velafbalanceret familieliv. For de berømte skuespillere i kredsen af de 400 berømtheder er andelen af ulykkelige barndomshjem hele 100 pct. Blandt de, som blev berømte politikere med liberale ten-

-derfor er der bedre træk i Cecil..!

Cecil er altid ensartet rullet..!

-og så kan man smage den gode tobak i Cecil..!

Cecil
BLENDED
KING SIZE

ANDRUSKIS TOBÅKSFABRIK

50 A

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil: den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

Se efter LØVEN!

CEYLON

Deres garanti for

REN CEYLON THE

De er sikker på at få en ren Ceylon The, når en pakning eller en pose er forsynet med Ceylon Løven

Ceylon The fås i kvaliteter for enhver smag og til alle priser.

Vælg en god kvalitet – det er kun 1-2 øre mere pr. kop!

Sarah
Delano
Roosevelt

var til sin død

den dominerende skikkelse

i sønnen, præsident Franklin D. Roosevelts liv og ligeledes „herskede“ hun over hans store familie.

den-ser, var procenten af problemfyldte barneår 90, for forfattere 89 pct., for musikere 86 pct., for digtere 83 pct. Lidt bedre har det været i et hjem, hvorfra udgik berømte filosoffer, kun 59 pct. af disse kom fra problemfyldte barndomshjem, og for videnskabsmænd var andelen 53 pct.

MEN SELV et lykkeligt hjem befrier ikke for problemer. Charles de Gaulle voksede op i et lykkeligt hjem, men blev i skolen skubbet til side af kammeraterne, som kaldte ham „den store asparges“.

Mange berømteder har lidt under fysiske handicaps. Nogle havde øjenskader: Kipling og Zola. Andre led, fordi de var små: Gandhi, Ravel, T. E. Lawrence (han, den senere Lawrence af Arabien, kaldte sig

som dreng en „Herkules i lommeformat“). Goebbels var lille og haltede. Andre var svage eller syge i barndommen: Stalin, Edison, Toscanini. Nogle læspede: Zola og Churchill, den sidste overvandt sit handicap ved at oplæse taler, i hvilke han udstregede alle ord med s'er.

Der er også psykologiske handicaps: Som barn var Lindbergh bange for at bevæge sig højt til vejrs, og Gandhi var mørkeræd. Et særligt psykologisk handicap for et barn er en ældre brors eller søsters død og det idealiserende minde om den bortgangne, som tungt lægger sig over familielivet. Oscar Wilde skulle indtage pladsen efter en tiårig søster. I fortvivelse over tabet af datteren søgte moderen at forme ham som pige og klædte ham som pige. Wilde gjorde ikke oprør mod moderens pres på ham – han blev homoseksuel.

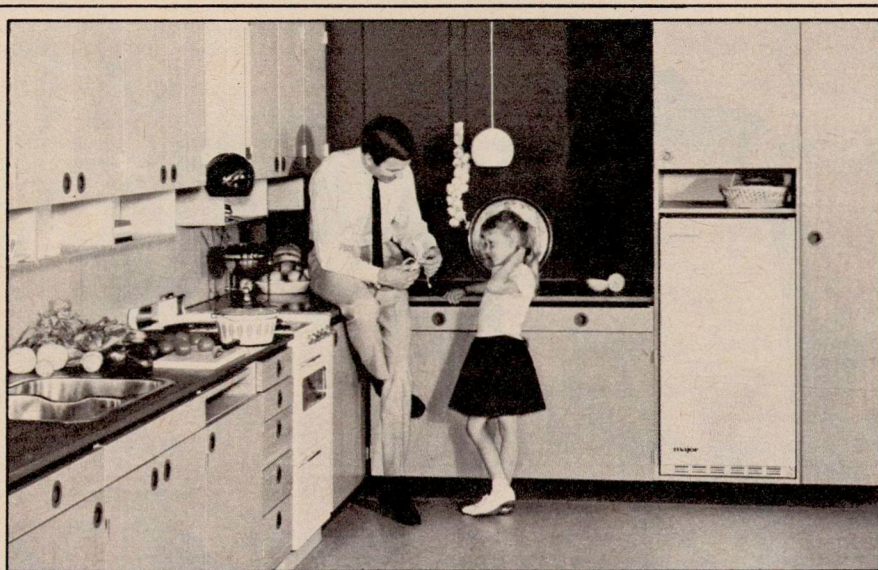
SKOLEGANGEN er det sidste vigtige barnelivsproblem. Tres procent af de 400 berømteder har dårlige erindringer om skoletiden. Deres klager angår: skolefagene, dumme eller autoritære lærere; skolekammerater; dårlige karakterer.

Nogle berømteder var rent ud sagt bag ud i skolen. Churchill klarede sig i barneskolen kun i to fag: fægtning og fremsigelse af digte.

Picasso havde i barneårene kun én interesse: maleri. Når han blev bedt om at være opmærksom i skolen, samlede han sig så voldsomt om dette, at alt, hvad læreren sagde, gik hen over hovedet på ham. Meget ofte gik efter lærernes mening også hen over hovedet på Emile Zola. I gymnasiet fik han i fransk litteratur – nul.

Elleve år gammel læste Einstein filosofien Kants værker og spillede Beethoven på sin violin. Men lærerne betragtede ham alligevel som noget af en sinke. Einstein levede i sin egen tankeverden og havde ingen skolekammerater. I skoleårene opsamlede han et sådant had til lærerne, at han femten år gammel søgte at få en lægeattest med det direkte formål at skaffe sig et halvt års frihed.

Goertzels private teori er, at udviklingen af den store personlighed er afhængig af de „udfordringer“, d. v. s. de hindringer og vanskeligheder, den pågældende møder på

TECTUM KØKKENET

En vidunderlig gave til hele familien – et helt NYT og PRAKTISK køkken!

TECTUM KØKKENET fås i OREGON PINE eller MAHOGNI.

De flexible elementer passer ind i ethvert hjem – og den gennemarbejdede indretning vil glæde enhver husmor!

Send kuponen ind i dag – så får De straks den store illustrerede brochure for det nye TECTUM KØKKEN – med alle oplysninger, mål og priser.

Besøg vore permanente udstillinger:

Rosenørns Allé 18, København V telf. (01) 39 25 22

Frue Kirkeplads 4, Århus C telf. (06) 13 35 33

Tolderlundsvej 106, Odense telf. (09) 13 12 63

Voerbjergvej, Nørresundby telf. (08) 12 66 77

KUPON:

TIL TECTUM, ROSENØRNS ALLÉ 18, KBH. V

Ja, send mig straks GRATIS den store brochure over TECTUM KØKKENET.

Navn: _____

Adresse: _____

By (postdistrikt): _____

sin vej og vedkommendes *evne til at overvinde dem*.

Så er spørgsmålet ganske vist: hvilken berømt kommer der ud af en sådan prøvelse? En Einstein, der kan være med til at omforme verden . . . eller en Hitler, der kan være med til at ødelægge den?

DE BERØMTE PERSONER

I artiklen nævnes en række berømte personer uden at grunden til deres berømmelse anføres. Personerne opremses her med en ganske kort karakteristik, i den rækkefølge, i hvilken de nævnes i artiklen.

Virginia Woolf, 1882-1941, eng. forfatterinde.

Thomas Alva Edison, 1847-1931, amk. opfinder, bl. a. gramfonen og glødelampen.

Winston Spencer Churchill, 1879-1968, eng. statsmand, politiker, historieforfatter, premierminister under anden verdenskrig.

Pablo Casals, f. 1876, spansk violoncel-virtuos.

Pearl S. Buck, f. 1892, amk. forfatterinde, bl. a. *Den gode Jord*.

Joseph Conrad, 1857-1924, f. i Warszawa, forfatter i England med livet på havet som emne.

Paul Gauguin, 1848-1903, fr. maler, i impressionisternes kreds, billederne fra hans ophold på Tahiti er de mest skattede.

Henri de Toulouse-Lautrec, 1864-1901, fr. maler og grafiker, mest berømt for sine skildringer af den parisiske forlystelsesverden.

George Gershwin, 1898-1937, amk. komponist, jazzkompositioner og lette melodier, præget af jazzen.

Maurice Ravel, 1875-1937, fr. komponist, bl. a. *Bolero*.

Emile Zola, 1840-1902, fr. forfatter, bl. a. *Therese Raquin*, *Nana*.

Albert Einstein, 1879-1955, tysk og amerikansk fysiker, relativitetsteorien.

Frank Lloyd Wright, f. 1869, amk. arkitekt med vidstrakt indflydelse på vor tids arkitektur.

Mao Tse Tung, f. 1887, kinesisk kommunismes ledende person.

Franklin D. Roosevelt, 1882-1945, amk. politiker, præsident 1932-1945.

Douglas MacArthur, f. 1880, amk. general i 1. og 2. verdenskrig samt Koreakrigen.

Josef Stalin, 1879-1953, russisk kommunismes ledende skikkelse fra 1924.

Benito Mussolini, 1883-1945, leder af den italienske fascistiske bevægelse, diktator 1922-1945.

André Gide, 1869-1951, fr. forfatter, romaner, noveller, skuespil.

Oscar Wilde, 1856-1900, eng. forfatter, romaner, bl. a. *Cantervillespøgelse*, skuespil, bl. a. *Bunbury*.

Gabriele d'Annunzio, 1863-1938, ital. nationalistisk digter, flyver i 1. verdenskrig.

Charles de Gaulle, f. 1890, leder af De Frie Franske under anden verdenskrig, præsident 1958.

Rudyard Kipling, 1865-1936, eng. forfatter, *Junglebogen*, *Kim*, værker om Englands imperialism.

T. E. Lawrence, 1888-1935, eng. arkæolog og forfatter, under 1. verdenskrig faktisk leder af arabernes frihedskamp mod tyrkerne.

Josef Paul Goebbels, 1897-1945, den tyske nationalsocialismes propagandist, propagandaminister 1933-1945.

Charles Lindbergh, f. 1902, amk. flyver, første, der fløj solo over Atlanterhavet (1927).

Pablo Picasso, f. 1881, spansk-fransk kunstmaler, fra 1907 en af de toneangivende skikkelser i europæisk kunst.

Fem forbruger-uger på stribe

Kursus, udflugter, demonstrationer og filmsforestillinger i tilslutning til en forbruger-kampagne i Esbjerg.

ET INITIATIV, som butikksfolk i hele landet vil kunne lære af, er i øjeblikket i gang i HBs varehusafdeling i Esbjerg. Det drejer sig om en omfattende forbrugerservice med sigte på at orientere forbrugerne grundigt på et eller andet specialområde i en ugestid, hvorefter man i en følgende uge går videre på et andet specialområde. Indenfor hver etape bliver der ikke alene butiksudstillinger og demonstrationer af forskellig slags, men der afholdes kursus, orienteringsrejser m. m. for alle interesserede i tilslutning til det emne, som er under behandling.

Kampagnen startede 1. september og omfatter bolig, beklædning, husholdning, børn og fritid. Den vil vare næsten 2½ måned, for den er afviklet. I denne tid vil CM-Magasinet daglig bestrebe sig for at leve op til sit slogan: „CM – stormagasin for hele familien“ – og ved siden heraf vil aktiviteten omfatte en udvidet forbrugeroplys-

ikke er så heldige at opnå gevinst i bortlodningerne.

Børnene får i efterårsferien lejlighed til at besøge legetøjsfabrikken Lego i Billund, der arrangeres underholdning i CM-Magasinet samt særlige modeopvisninger af børnetøj, og på terrassen på 2. sal vil børnene kunne købe specielle lækkerier.

Alle HBs butikker i området forsynes med materiale til uddeling. Aviser og lysreklamer vil fortælle, hvad der sker i CM-Magasinet, ja, selv flyvemaskiner tages i brug, så man overalt vil blive mindet om, at det kooperative varehus er stedet, hvor alle familiens ønsker kan blive opfyldt, lige fra fiskekroge til dybfrysere.

Resultaterne og erfaringerne af denne fortløbende indsats vil være af interesse for andre af vore varehuse, dobbelt-supermarkeder og store butikker.

Dette forsøg med, også i det store varehus at skabe en kontakt mellem kunde og forretning udover selve salgsøjeblikket, kan medvirke til at understrege over for brugsforeningernes mange medlemmer, at også anskaffelsen af de mange nye varer naturligt kan ske gennem kooperative butikker.

ning under hyggelige møder og udflugter.

Der har allerede været besøg i Herning, hvor fabrikken, der fremstiller Ege-tæpper, har modtaget busserne med besøgende, ligesom CM-Magasinet lokaler benyttes til sammenkomster med foredrag af eksperter, demonstrationer, filmforevisninger, kaffebord og bortlodning af mange dejlige gevinster.

Salgshallen i magasinet er nu i begyndelsen af oktober præget af de mange demonstrationer af røremaskiner, vaskemaskiner og mange andre af de tekniske hjælpemidler, som en moderne køkkenstandard kræver. Selve køkkenets indretning vises frem med Tectums nye modeller i køkkenelementer, både i vinduerne og ved demonstrationer.

CM-Magasinet vil daglig fortælle, hvad der sker netop i denne uge. Hver uge vil byde på et ekstra godt salgstilbud, som også vil kunne trøste dem, der

man ser
det straks...
Macs

hvidere
tænder

stærkere
tænder

friskere
smil

Man ser det straks... Macs med den superfriske smag giver bedre mundhygiejne, hvidere, stærkere tænder og friskhed, renhed fra morgen til aften. Macs tandpasta gør gule tænder hvide!

Macleans

Macs

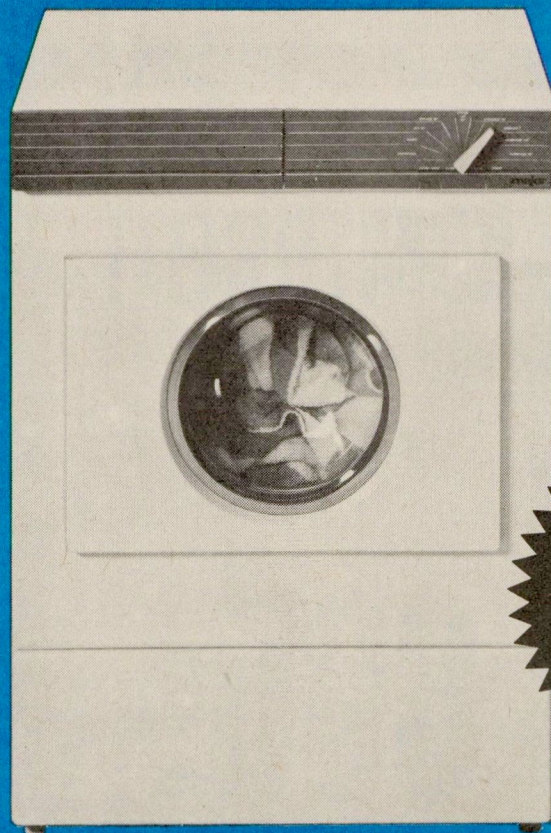
fluor

tandpasta

* Indeholder den fluor tandlægevidenskaben anbefaler!

Brugs

tips

**SÆR-
TILBUD**

major

FULDAUTOMATISK VASKEMASKINE

skånsom – effektiv – problemløs

NB! KUN BEGRÆNSET PARTI!

* Fabriksnye – med fuld garanti og service!

Grib fordelene nu – få den berømte fuldautomatiske MAJOR vaskemaskine til særpris – og slip for vaskebesvær i fremtiden!

major

major

major

major

major

giver Dem strålende rent tøj – hurtigere og nemmere.

har alle de vaskeprogrammer, De får brug for – og desuden særskilt pumpe- og centrifugeindstilling.

vasker derfor ALLE former for tøj.

er sikker – ikke mindst børnesikker. De kan roligt gå fra MAJOR, mens den vasker for Dem.

er nem at få plads til overalt; højde: 820 mm, bredde: 595 mm, dybde 595 mm. Kapacitet: 3-4 kg tørt tøj. Tilslutning: 220 ell. 380 v. vekselstrøm.

Vor netto kontantpris

1845,-

eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

ET LYSPUNKT I DET MØRKE EFTERÅR

mere tid til fritid

Under motto'et: »MERE TID TIL FRITID ...« præsenterer BRUGSEN en lang række fordelagtige tilbud – fabriksnye kvalitetshjælpemidler til Deres hjem. Der er nok at vælge imellem – og på en hel del af varerne kan De – lige nu – spare mange penge. Kig BRUGStips grundigt igennem – der er uden tvivl mange ting, De har brug for. Og husk, at De – som altid – er velkommen til at se varerne og få alle oplysninger i BRUGSEN!

ELEGANTE EL-KOMFURER!

LK Safir med tre spiral- ell. massekogeplader og ovn. Højde: 850 mm, bredde: 590 mm, dybde: 620 mm.

Vor netto kontantpris

695.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Voss Jubilette med 3 massekogeplader, 60 ltr. ovn og varmeskab. Højde: 860 mm, bredde: 570 mm, dybde: 610 mm.

Vor netto kontantpris

895.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Voss Jubilette med 4 massekogeplader, 60 ltr. ovn og varmeskab. Højde: 860 mm, bredde: 570 mm, dybde: 610 mm.

Vor netto kontantpris

945.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

SAG Savoy med 4 masseplader, grill-ovn, varmeskab. Bagpanel med elektrisk »tænd-og sluk« ur. Højde (incl. panel): 1150 mm, bredde: 575 mm, dybde: 620 mm.

Vor netto kontantpris

1370.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Far's favorit

MAJOR el-boremaskinen er uhyre robust – præcisionsværktøj af høj kvalitet. Borekapacitet: i træ: 16 mm, i stål: 8 mm. 325 watt, kraftig motor.

Se det store tilbehørsprogram!

Vor netto kontantpris

195.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

- og mors!

MAJOR tørrehjelman gør det nemt og sjovt at ordne håret selv. Den har trineløs varm- og koldluft-regulering, termostat og stift til parfumering af håret under tørringen. Sammenklappelig. Med bordstativ

Gulvstativ: 31.-

Vor netto kontantpris

118.-

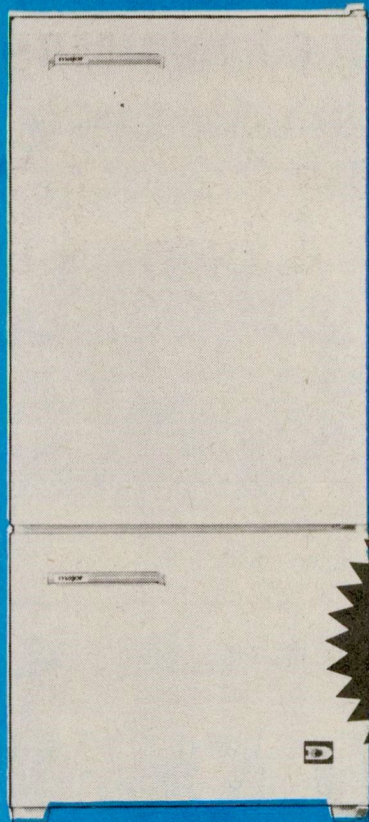
- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

kombineret køleskab og dybfryser

major

COMBI

Øverst ca. 150 liter køleskab, nederst ca. 70 liter fryseskab, hver med sin dør – men i samme smukke, pladsbesparende kabinet! Gennemtænkt udformning er i MAJOR COMBI forenet med høj driftssikkerhed og enestående driftsøkonomi. Højde: 1400 mm, bredde: 595 mm, dybde: 660 mm. Tilslutning: 220 v. vekselstrøm. Dybfryserens indfrysningsskapacitet: ca. 10 kg pr. 48 timer.

Vor netto kontantpris

1265.-

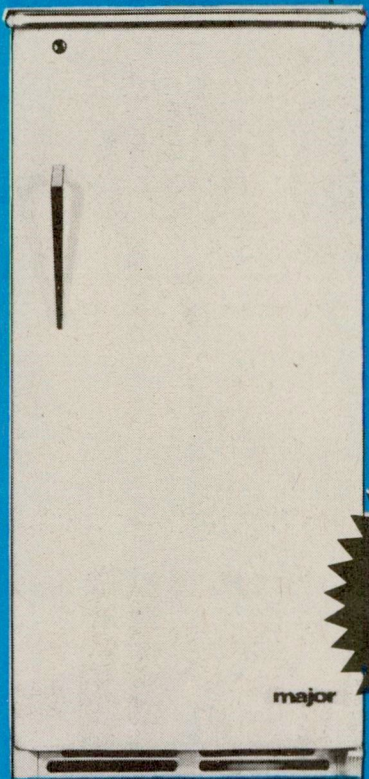
- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

major

HJEMMEFRYSER 200

Nu kan det betale sig for Dem, selv at nedfryse kød, frugt, grøntsager, fisk og færdige middagsretter.

– MAJOR HJEMMEFRYSERE er uovertruffen kvalitet – og de sælges til yderst fordelagtige priser. MAJOR hjemmefryser 200 liter – skabsmodel. Højde: 1235 mm, bredde: 590 mm, dybde: 665 mm. Indfrysningsskapacitet: 48 kg pr. 48 timer. Højre- ell. venstrehængt dør.

Vor netto kontantpris

1155.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Major håndmixer

har en kraftig motor (150 watt); den ælter, rører, moser og pisker alt! Med 2 piskeris, 2 dejkroge og op-hæng.

Nyt ekstra-tilbehør:
Råkostmaskine 69,-

Vor netto kontantpris
110,-
- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Ballina husholdnings-maskine »41«

har 3 hastigheder. Med 4-liters røre-skål i rustfrit stål, dejkrog, piskeris, dejskraber.

Vor netto kontantpris
470,-
- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

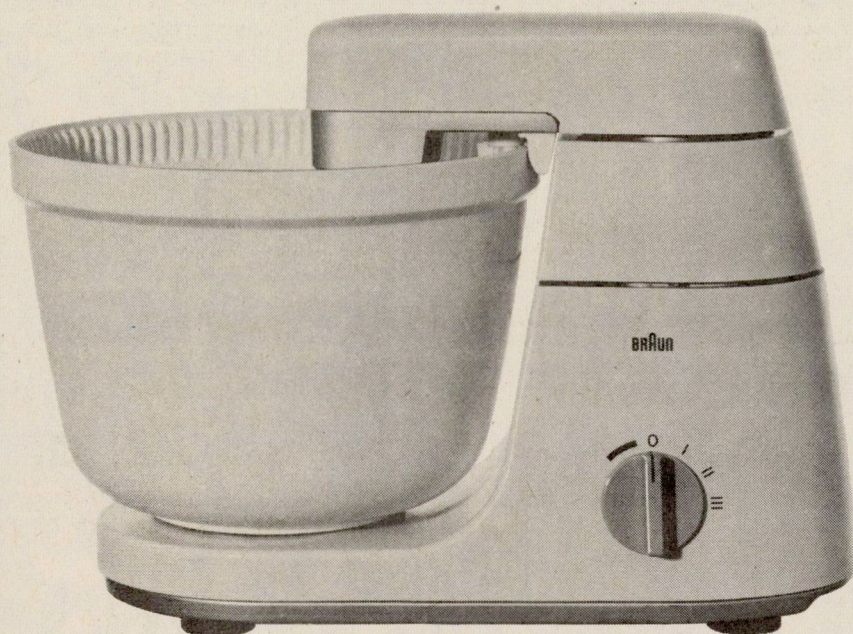
BALLINA »DE LUXE« - elektron-styring og automat. kontaktur 595,-

Vapormat luftfugter

Ny effektiv el-vandfordamper. Plasticbeholder med 7 liter vandindhold. Trinløs regulering fra 0,2 til 0,4 liter/time. Fordampningstid 12-24 timer. Tilslutning 220 v. vekselstrøm. Højde: 20 cm, bredde 30 cm.

Vor netto kontantpris
108,-
- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

BRAUN KØKKENMASKINE

let betjening - nem rengøring
- hurtigt resultat - og NU et
meget fordelagtigt køb - kun
et begrænset parti.
BRAUN KM 32 incl. tilbehør:
stor og lille røreskål, piskeris,
æltekrog, spatel og opskrift-
bog.

Vor netto kontantpris
395,-
- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Omfattende ekstraudstyr, bl.
andet: kaffemølle, mixer, kød-
hakker, råkostmaskine.

PAS PÅ PENGENE

- moderne køleskabe og dybfrysere hjælper Dem!

Køleskabet er et u-undværligt element i den moderne husholdning, hvor man ønsker at opbevare maden frisk og lækker længst muligt. Dybfrysning er den konserveringsmetode, der bedst bevarer madens udseende, smag og næringsindhold. Derfor er det god – og sund – økonomi at investere i en hjemmefryser. Her er nogle af de mest populære modeller i køle- og fryseskabe; de købes alle med fordel i BRUGSEN!

major 170

170 liter rumindhold, heraf 20 liter frostbox. Takket være den praktiske indretning tager MAJOR 170 kun lidt plads. Højde: 1050 mm, bredde: 550 mm, dybde: 645 mm.

Vor netto kontantpris

658.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

major 195

195 liter rumindhold, heraf 20 liter frostbox. Højde: 1050 mm, bredde: 554 mm, dybde: 645 mm.

Vor netto kontantpris

758.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Atlas Crystal Queen 140

140 liter rumindhold, heraf 10 liter frostbox. Højde: 855 mm, bredde: 550 mm, dybde 575 mm.

Vor netto kontantpris

640.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Gram Combicold KF 190

Rumindhold 190 liter, heraf 25 liter frostbox. Højde: 1038 mm, bredde: 550 mm, dybde: 591 mm.

Vor netto kontantpris

875.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Gram Combicold KF 110

Rumindhold 110 liter, heraf 13 liter frostbox. Højde: 688 mm, bredde: 550 mm, dybde: 591 mm.

Vor netto kontantpris

710.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Atlas Crystal King de luxe 200

200 liter rumindhold, heraf 16 liter frostbox. Højde: 1170 mm, bredde: 550 mm, dybde: 575 mm.

Vor netto kontantpris

940.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Gram Combi FS 80/K 125

125 ltr. køleskab uden fryser (665,-), kombineret med 80 ltr. fryseskab (665,-). Mange andre kombinationsmuligheder. Nævnte eksempel i alt

Vor netto kontantpris

1330.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Gram hjemmefryser HH 410

410 liter. 14 trådkurve. Højde: 914 mm, bredde: 1370 mm, dybde: 580 mm.

Vor netto kontantpris

1670.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

Atlas hjemmefryser 310

310 liter, heraf 45 liter for-fryserum. Højde: 850 mm, bredde: 1050 mm, dybde: 620 mm.

Vor netto kontantpris

1300.-

- eller på Brugsens fordelagtige betalingsbetingelser

SOLIS

HØJFJELDSSOL

En højfjeldssol i fornem kvalitet – det berømte, schweiziske »SOLIS«-fabrikat. Elegant design i creme/koksgrå; ultraviolette og infrarøde stråler, minut-ur og beslag til vægophængning. Med 2 m ledning og og specielle »SOLIS«-briller.

Vor netto kontantpris

168.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

BLAUPUNKT

TRANSISTORRADIO

med 11 transistorer, 5 dioder, tilslutning til grammofon, båndoptager og udvendig antenne samt til lysnetdel. FM (musikradio) MB, LB og KB.

Vor netto kontantpris

625.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

LUMA

TRANSISTORRADIO

– topkvalitet til en fornuftig pris. 11 transistorer, 6 dioder, AFC (automatisk finindstilling) på FM, MB og LB. Tilslutning til grammofon, båndoptager og udv. antenne samt til lysnetdel.

Vor netto kontantpris

495.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

NYT TV – det skal være LUMA!

Luma B 72, 19" bordmodel i elegant, stilrent teakkabinet. Billedskærm i forholdet: 3:4, d.v.s., De får ubeskåret hele det billede, der udsendes. UHF-forberedt. Frontbetjening. Indbygget teleskopantenne. H. 380 mm, br. 550 mm og db. 230 mm.

Luma B 75, 23", også med nyheden: billedforhold 3:4 – aldrig mere »afskårne« billedtekster på film o.s.v. Teaktræskabinet m. fremadvendt højtaler og betjening, velegnet til indbygning. UHF-forberedt. – H. 460 mm, br. 710 mm og db. 280 mm.

Luma B 74 S, som B 75, men med billedforhold 4:5. H. 460 mm, br. 700, db. 230 mm **1895,-**

Vor netto kontantpris

1795.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

Vor netto kontantpris

1975.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

SIDSTE NYT!

LUMA **FARVE**fjernsyn 25" i topkvalitet med strålende farvegengivelse. Automatisk omkobling til sort/hvid. Legende let betjening.

Bemærk prisen:

Vor netto kontantpris

6250.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

NILFISK

– den berømte danske støvsuger med to sugestyrker. Gedigen konstruktion – let betjening – komplet tilbehør

Vor netto kontantpris

395.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

major PRIVAT

skrivemaskine er robust – men alligevel uhyre let at transportere. Letmetalkabinnet, »Elite« typer. Bemærk den fantastiske lave pris – incl. kuffert og tilbehør

Vor netto kontantpris

298.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

major 99

rejseskrivemaskine er kvalitet ligesom »Privat«, men har desuden tabulator, sort/rødt farvebånd og indstilling til stencil-skrivning. Incl. kuffert og tilbehør

Vor netto kontantpris

385.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

CITIZEN

– en gennemført regnemaskine med alle fordele: moderne tastatur, 11 cifre, multiplikationstast, kreditsaldo m. m. Læg mærke til den fordelagtige pris

Vor netto kontantpris

735.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

major

STRYGERULLEN

hjælper Dem til smukt glat tøj i en håndevending. Takket være den effektive, indbyggede termostat kan De stryge og rulle alle slags stoffer. Fodkontakten giver Dem frie hænder til arbejdet. Total-længde: 740 mm, valse-længde: 575 mm, valse-diameter: 140 mm, vægt: 16 kg. Tilslutning: 220 v. vekselstrøm

Vor netto kontantpris

585.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

major

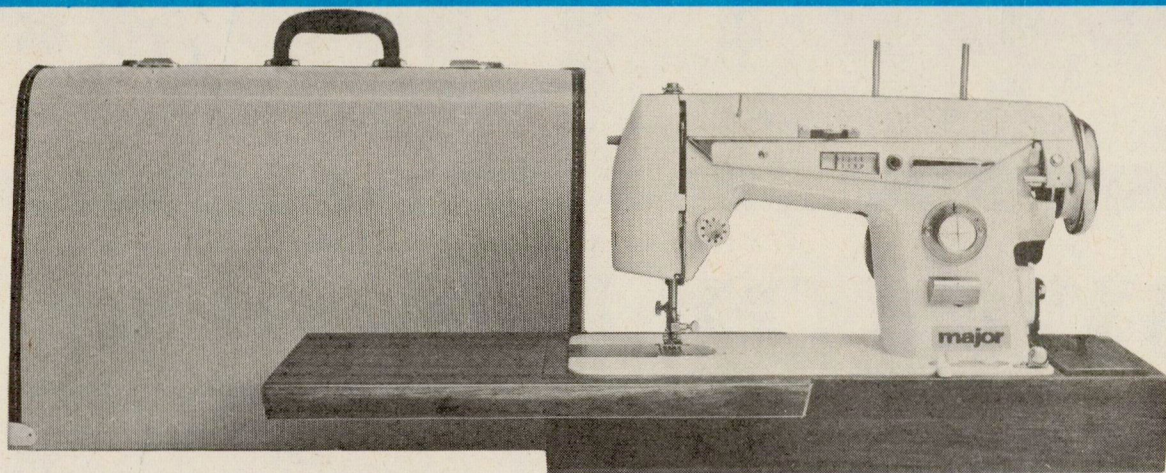
TØRRE- CENTRIFUGEN

gør Deres vasketøj strygetørt på få minutter – uafhængigt af vejret! Uskadelig for selv det sarteste tøj – kræver ikke gulvafløb. Højde: 530 mm, diameter: 345 mm, vægt: 15 kg, kapacitet: 3 kg tørt tøj. Tilslutning: 220 v. vekselstrøm

Vor netto kontantpris

395.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

major

zig-zag

EL-SYMASKINE!

Alle reparationer klares hurtigt med MAJOR el-symaskinen, for den kan både stoppe, sy knapper, knaphuller, brodere og meget andet. Alligevel koster den – incl. kuffert og tilbehør kun

Vor netto kontantpris

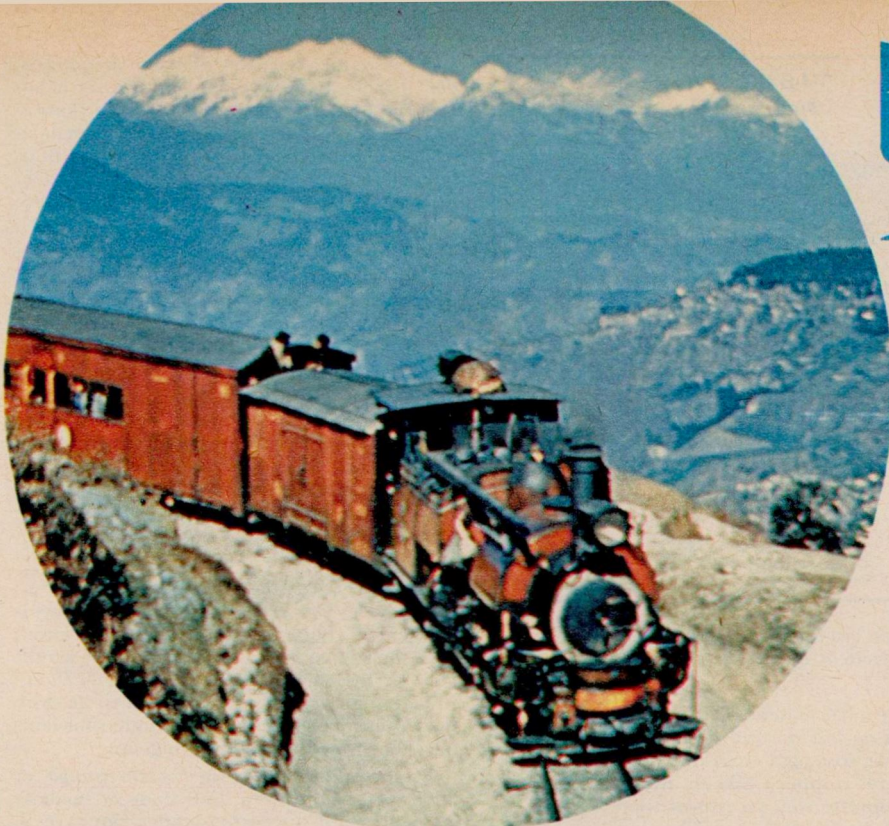
625.-

- eller på Brugsens
fordelagtige betalingsbetingelser

BRUGSEN

Sikkim

mellem to negle

I baggrunden, bag det lille tog, der fører fra Indien op til Sikkims grænse, ses Kanchenjunga, lilleputrigets „hellige bjerg“, med sin sneklædte top.

Paladsvagten ved indgangen til kongeslottet i Gangtok, der er Sikkims hovedstad.

Folkedragten er udtryk for fastholden ved gamle skikke, men den undervisning, de tre drenge nyder godt af, er blevet moderniseret af vestlige eksperter.

To sikkimere af tibetansk afstamning, vasker på vaskepladsen i nærheden af en landsby i Sikkim.

Et lillebitte land, kun så stort som Sjælland, er en del af barrieren mellem Indien og Kina. Efter et besøg for nyligt i Sikkim, skildrer Henry Hymans her og på de følgende sider mennesker og skikke i Sikkim.

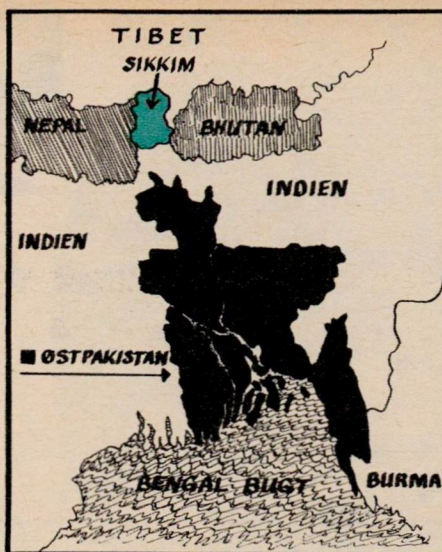

TEETA-FLODEN er en del af grænsen mellem Indien og dets nordlige nabo: Sikkim. For enden af en bro, der fører fra kæmperiget til lilleputstaten ligger dens grænsestation i junglens skygge. Grænsetrafikken er mikroskopisk, derfor får hver „kunde“ en indgående behandling. Mit pas gennemblades atter og atter. Stempler fra andre steder på kloden studeres indgående. Til slut samler grænsevagten sin opmærksomhed dels om stemplet, der giver mig tilladelse til et besøg i Sikkim, dels om min stillingsangivelse. Han forklarer, at passet nøjere må granskes i stationen.

– Du kan lige så godt vende jeep'en, siger jeg ved mig selv. Jeg ved nemlig, at grænsen mellem de to lande et par år har været spærret for journalister. På disse kanter anses denne stand i mildeste fald som besværlige urovdere og i værste fald som kinesiske agenter. Indien varetager det lille riges udenrigsforhold, derfor havde jeg i regeringshovedstaden New Delhi søgt, og hurtigt fået indrejsetilladelse i Sikkim. Man forklarede mig, at *det* måtte være en fejl.

– Betjenten ringer nok til New Delhi for at spørge, om han skal tro sine egne øjne, sagde jeg ved mig selv. Og da han havde været inde i grænsebygningen næsten tyve minutter, startede jeg jeep'en. Men så kom han farende ud, gav mig passet og ønskede mig god rejse i Sikkim.

SIKKIM er stor som Sjælland og rummer 150.000 mennesker. Det er mindste stat i den kæde, der skiller Indien fra Kina. Oven i købet det svageste led. *Kineserne* kalder Sikkim en finger, der viser vej til Indien. *Inderne* kalder Sikkim en daggert, som sigter mod Indiens hjerte. *Sikkimerne* kan hverken lide ki-

Kortet viser den lille stat Sikkims beliggenhed mellem de to giganter Indien og Kina.

nesere eller indere. De første har magten i Tibet og har dermed underlagt sig den buddhisme, som også er sikkimerne. Inderne har placeret tropper i Sikkim, hvad kineserne let kan opfatte som en provokation.

Jeg møder de første sikkimere i et vejkrøds i junglen. En lille by ligger her som en torveplads. Bjerge af appelsiner, en af Sikkims få eksportartikler, venter på opkøbere. Mange er kommet til torvs. Det er tydeligt, at mange folkeslag er repræsenteret i det lille lands befolkning. Landets egentlige indbyggere, *lep-*

chas, er venlige, men sky og svage mennesker, der af mere aggressive indvandrere fra nabo-staterne er trængt ud i Vest-Sikkims skovegne. Mange torvegæster er tydeligt af nepalesisk og tibetansk herkomst. Andre er fra Bhutan, det mest utilgængelige land på kloden. Bhutanerne stirrer på mig, jeg er den første hvide, de har set.

Mange kvindelige torvesælgere har et barn bundet på ryggen. Ungerne er åbenbart godt tilfreds med at komme til torvs. Kun sjældent ser jeg et grædende barn, de fleste sidder godt på mors ryg og kigger nysgerrigt omkring.

Det er tydeligt, at torvehandel ikke er det vigtigste på en torvedag. I denne del af Sikkim bor familierne ensomt, der kan være mange kilometer besværlig vandring gennem junglen fra den ene gård til den anden. En torvedag er derfor en velkommen anledning til at mødes, snakke sammen og udveksle sladder.

OVERALT er det som at køre i en vældig botanisk have. Der er i Sikkim optalt 400 orkidearter og fyrrer arter vild rhododendron. 600 forskellige sommerfuglearter er kendt. Der ses møl med 25 centimeters vingefang. Mange fugle er bittesmå i forhold til de store møl. Men der er også kæmpefugle som lamme-gribben med tre meters vingefang.

Midt i landet hæver sig *Kanchenjunga*, et 8000 meter højt bjerg, hvis tinde er snedækket året rundt. Overalt i landet kan man se snehætten, og den indtager en stor plads i landets religiøse liv. I kløstrene tilbedes toppen som en „rigdommens gud“.

Alle byer, jeg passerer, er ganske små. Men de markeres af et hav af flag. Det er bønneflag med påmalede bønnetekster. Når de rø-

Der findes en
cerut, der er lige
så mild som en
cigaret... prøv selv
BLÅ BELLMAN

De vil blive overbevist ved første drag... **BLÅ BELLMAN** forbinder cigarettens mildhed med ceruttens fordele: mættende fyldighed - længere rygetid. Prøv den idag - kun 48 øre pr. stk.

Den gamle kone går rundt med en bedemølle i hånden, hun holder den roterende ved tryk af tommelfingeren. Store bedemøller står i række foran templerne og holdes i rotation af forbipasserende.

res af vinden, sendes bønner op til guderne. Sikkimerne er derfor særligt glade for stormvejr, for så bruser bønner i tusindvis mod himlen. Vand gør samme nytte. Tromler med påmalede bønnetekster drejes af strømmene.

Sikkimerne er dog ikke så dovne, at de alene lader naturkræfter om at opsende bønner. Næsten alle voksne går med en roterende bedemølle i hånden. Foran templerne står bedemøller i rækkevis og holdes i sving af forbipasserende.

Fra en fest med djævlebesværgende dansere ses herunder dels en maskeret danser, dels et danseoptrin.

Jeg standser i en af de små byer, og uden egentlig at ville det, er jeg straks gæst i et hus. Som en del af velkomsten skal gæsten drikke tre glas te. Var det blot te! Det er te i en sej suppe af stærkt saltet smør. Den velopdragne gæst skal drikke ud, ellers fornærmer værten. Jeg drikker ud og er lykkelig over, at teen eller suppen forbliver i maven.

Værten smiler tilfreds, men har ellers nok at tage sig af. Der er fest i huset. I køkkenet har kvinder travlt med fade og krukker. Risøl i litervis bæres ind til selskabet, som omfatter omkring tredive gæster, hvoraf halvdelen er i buddhistmunkenes safrangule kofter. Alle tager godt for sig af de flydende varer, og jeg fornemmer, at festen længe har været i gang.

Da mørket falder på, begynder gæsterne at synge og danse, og efter dansen er værten og jeg kommet på talefod. Jeg ved, at han hedder *Gewe Gyepo*. Han ved til gengæld, at jeg hedder *Henri*. Vi sludrer sammen, han på sit sprog, jeg på engelsk, og vi har det dejligt sammen.

En skægget inder kommer ind. Han sætter sig hos Gewe og mig og er ved at forgå af latter, for han kan forstå, hvad vi begge to siger. Efter at også han har drukket de tre glas velkomste, tager han fat på risøllet, og med hans tolkebistand får Gewe og jeg noget mere ud af samtalen.

Vi er til bryllup, Gewes bryllup. Den lykkelige brud er en kvinde, der i et hjørne af stuen er svært optaget af en mand. Det er ikke så ydmygende for Gewe, som jeg tror. Kvinden har nemlig to mænd: Gewe og hans yngre bror. Brylluppet er forresten en forsinket fest. For tolv år siden gik kvinden ind i denne trekant, og begge brudgomme lovede

Kongen af Sikkim, Kumar Palden, er gift med en amerikanerinde. Han står i haven til sit palads i hovedstaden Gangtok.

en rigtig bryllupsfest, når de engang kom til penge. Nu har de pengene, og derfor er bryllupsfesten igang - på anden dag, og med god udsigt til også at strække sig ind i tredje.

Der er tre børn i det trekantede ægteskab. Gewe er ældste bror og ægtemand og anses derfor som far til alle børn. Der er et praktisk formål med ægteskaber af denne art. Når to brødre ægter samme kvinde, undgår de at dele familiens jord. Samtidig holdes børneantallet nede. Der bliver dog intet kvindeoverskud ud af dette, for der er også mange ægteskaber med flerkoneri. Rige mænd ægter mange kvinder og får mange børn. Fattige

mænd ægter samme kvinde og får få børn. Der er dog også eksempler på almindelige ægteskaber, de findes hyppigst i grænseegnene til Indien, hvor omverdenens skikke har størst chance for at smitte af.

Sent næste formiddag starter jeg jeep'en for at køre til Sikkims hovedstad *Gangtok*. Bryllupsgæsterne ønsker mig lykkelig rejse og skynder sig så ind for at afslutte Gewes og hans brors tolv år forsinkede bryllupsfest.

GANGTOK er verdens mindste hovedstad, 8000 mennesker. Mange nye offentlige bygninger, ikke mindst skoler, ses i byen. Der bliver gjort noget for ungdommen, men ikke nok. De unge savner en biograf. De mest optimistiske havde håbet på en biograf, da landets nuværende konge for fem år siden ægtede en ung amerikansk pige. Man regnede med, at hun ikke kunne trives uden en biograf med sit gamle lands cowboyfilm - som Gangtoks unge samtidig kunne glæde sig over. Men biografen er ikke kommet. Derfor stiger ungdomskriminaliteten, siger en sikkimist mistrøstigt. For fem år siden sad to unge i fængslet, nu sidder der dobbelt så mange, fire - ud af tolv fanger.

I Sikkim er der tradition for at bremse vestlig indflydelse, ja selv indisk, men tiderne har ændret på dette. Som led i udviklingshjælp er fremmede mennesker kommet til Sikkim og har forbedret undervisnings- og sundhedsvæsenet. Dertil kommer den stærke virkning af de indiske troppers tilstedeværelse. Indien har næsten umyndiggjort Sikkim, fordi landet er den knivsæg, på hvilken spændingen mellem Kina og Indien balancerer. I det lange løb kan dette betyde, at Sikkims farverige og traditionsfyldte fortid kastes omkuld af den storpolitiske udvikling.

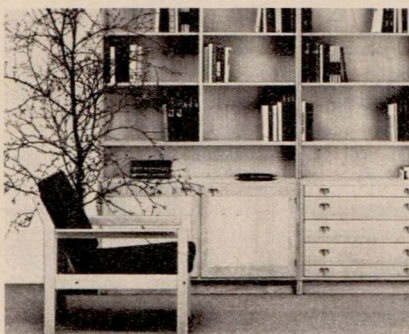
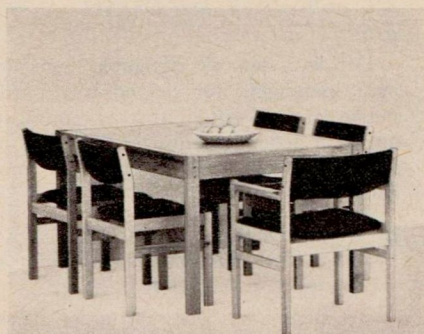

Skift til 45øre-O.K.!!!

O.K. ligger i kvalitet over sin pris - ekstra let,
udsøgt i smag og helt rigtig i størrelsen. Skift i dag til O.K.
- bedre cerut fås ikke... **EKSTRA MILD.**

E.W. nye møbelserie . . .

Sofa J 103 med løse hynder	kr. 1334,00
Lænestol J 99	kr. 528,00
Sofabord D 45, 140 x 65 cm eller	
sofabord D 46 90 x 90 cm	kr. 283,00
Spisebord C 48 med 2 udtræksplader	kr. 820,00
Spisestol J 97	kr. 209,00
Armstol J 98	kr. 258,00
Reolskab, der også leveres med høje sok-	
ler og lukkede skabe i stedet for reoler.	kr. 1860,00
Lænestol J 99	kr. 528,00

Møblerne er tegnet af arkitekt Erik Wørtz, og de udføres i lys eg. Priserne er inklusive stof.

MØBLER

ALBERTSLUND
Roskildevej 45

ÅRHUS
Vesterbro Torv

AALBORG
Skalborg

HOLSTEBRO
Hostrupsvej 9

ODENSE
Østerbro 41

VORDINGBORG
Marienbergvej 90

VEJEN
Arnfredvej

FDB-MØBLER
fås gennem Brugsen

Forstander Rosendahl.

HVORDAN er han? Dette nysgerrige spørgsmål har mange i den sidste tid stillet om den nyudnævnte forstander for Andelsskolen, Johannes Rosendahl, der den 1. oktober overtager ledelsen af det smukke traditionsrige uddannelsessted for brugsforeningsungdom ved Lillebælt. Sammen med en medarbejderstab på seks bliver han straks leder og lærer for de 70 unge, der i august startede på efterårets 5 måneders kursus. Men det er kun en begyndelse, for højt op i FDBs ledelse tumler man med dristige tanker om at sætte Andelsskolen i stand til at være vært for adskilligt flere kurser og konferencer end hidtil for både medarbejdere og tillidsvalgte brugsforeningsfolk. I en bevægelse, der som brugsforeningsbevægelsen virkelig bevæger sig – og det med raketfart, har vi i høj grad brug for et lærdomstempel som Andelsskolen til udveksling af ideer, meninger og erfaringer inden for de aktives kredse.

Rosendahl kombinerer i sin person økonomien med skribenten og højskolemanden – ligesom for resten en vis anden person, der engang drev det til noget inden for brugsforeningsbevægelsen: P. Nyboe Andersen, med hvem han er jævnaldrende. Han har beskæftiget sig med lidt af hvert i sin hidtidige karriere: Det begyndte, efter et kort gæstespil i Ligningsdirektoratet, med Rødding højskole, hvor han både vandt elevernes og forstanderdatterens bevågen-

Hvordan ville priserne og konkurrencen være i Danmark uden brugsforeningsbevægelsen

En samtale med Andelsskolens nye forstander, cand. polit. Johannes Rosendahl.

hed. Fruen hedder Aase, datter af højskoleforstander Hans Lund. Som aktiv modstandsmand blev Rosendahl arresteret af tyskerne under besættelsen, men slap med livet i behold og fortsatte arbejdet for danskheden efter krigen som økonomisk konsulent i Flensborg, en stilling, der var oprettet af Industrirådet, Grossererforeningen og Provinshandelskammeret. Ind imellem var han lærer ved Idrætshøjskolen i Sønderborg og i to perioder ved Andelsskolen, hvorfra mange brugsforeningsfolk husker ham som en farverig og inciterende pædagog. For tolv år siden blev han forstander for gartnerens store, moderne højskole i Søhus ved Odense, hvorfra han nu vender tilbage til Andelsskolen.

Hvis man vil vide noget om et emne, skal man bare skrive en bog om det, har han engang sagt, og på den måde er skribenten Johs. Rosendahl blevet klog på så vidt forskellige temaer som Karen Blixens forfatterskab, rødvin og økonomiske og pædagogiske problemer. Da *Samvirke* traf ham i hans bogbelæste hybel for nylig, var han i fuldt sving med manuskriptet til en bog om Sønderjyllands historie, der skal udkomme i 50-året for Genforeningen. Han har sine meninger, men er heller ikke bange for at skifte dem ud, hvis forudsætningerne ændres. Da forhandlingerne om Danmarks indtræden i Fællesmarkedet i 1963 brød sammen, hejste han flaget på Søhus, men i dag erkender han, at Danmark med visse forbehold må følge England i markedssagen. Han er også en sammensat personlighed, der på den ene side er ægte demokrat med afsky for al autoritetsdyrkelse, men alligevel på flere områder anser det for vigtigere at anerkende lederens kompetence end at lade alle være med til at bestemme alt. Selv virker han med sin dæmpede stemme og beskedne fremtræden alt andet end damptrømlagtig.

Du har i et interview talt om demokratiets udartning i undervisningen. Er du modstander af paneldiskussioner og andre moderne læremetoder?

Nej, de har deres mission, men kræver viden og modenhed hos eleverne. Det er ikke sikkert, at fem blinde bliver seende, fordi man sætter dem omkring et bord. Eleverne må først have en orientering som

grundlag for meningsudvekslingen. De må vide noget. Som professor L. V. Birck sagde til os på universitetet: „I de første tre år, I er her, har I bare at høre efter, hvad jeg siger. Så vil I forhåbentlig i de næste 3 år blive modne nok til at mene, at det, jeg fortalte jer, var forkert.“

Skal dine elever på Andelsskolen „bare høre efter“?

Ikke bare. Den aldersklasse, vi har med at gøre, er de 21-22 årige, og dem glæder jeg mig til at være sammen med efter i de seneste år at have haft med helt unge på ca. 18 år at gøre. På Andelsskolen vil der mere end på en almindelig højskole være plads for demonstrationer og andre former for anskueliggørelse af det butiksfaglige og tekniske stof.

Skal Andelsskolen udelukkende sigte mod at uddanne de unge til dygtige fagfolk?

Er det ikke farligt kun at tilstræbe en specialistuddannelse? Vi skal jo ikke frembringe butiksbøtter, men mennesker. Ved at give plads for det almindelige fremmer man selvfølelse og selvspekt hos de unge og støtter dem derved i deres fremtidige arbejde. I erhvervslivet er der en stigende erkendelse af, at fremtidens ledere ikke blot skal være fagligt velorienterede, men også besidde menneskelig kontaktvne og usdyn. Med den moderne rationalisering af brugsforeningerne er det de faglige opgaver, der bliver færre for lederen, mens de mere menneskelige bliver tilbage: Betjeningen af medlemmerne og ledelsen af personalet.

Kan en god uddannelse ikke lige så vel avle utilfredshed, hvis man ikke får anvendelse for det lærte?

Det kan den da rigtigt nok, men det er også meningen, for derved bliver uddannelsen en drivkraft til at stræbe imod større ansvar i ledende stillinger. På den måde bliver utilfredsheden ligefrem et modenhedssymptom.

Et af skolens fag er andelsbevægelsens opbygning. Har andelsideologien stadig appel som motiv for valg af livsstilling?

De unge i velfærdssamfundet forekommer mig at være mere kontante og mindre ideologisk interesserede end f. eks. i 30'erne,

måske også fordi de ikke som dengang er så vant til at høre diskussioner om ideer og politik i deres hjem. I u-landsperspektiv har andelstanken en klar appel til de unge, men vi skulle jo ikke så gerne helt til Afrika og Indien for at søge en motivering for andelsbevægelsens eksistens. Herhjemme må vi få ungdommen til at tænke over den „skjulte motivering“ – altså hvordan konkurrencen og priserne ville være i Danmark uden en effektiv brugsforeningsbevægelse – et argument, der burde mere frem i rampelyset.

Hvad kan der gøres for at fremme de unges interesse for en fremtid i brugsforeningsbevægelsen?

Det er vigtigt at få et moderne uddannelses- og karriere-system, hvor den enkelte kan se en klar vej fremad og opad. I denne helhed skal Andelsskolen være et vigtigt led. Samtidig må man søge at skabe en attraktiv social nimbus omkring brugsforeningernes lederstillinger. Tænk på flyvevåbnets eller Irma's annoncer! Og hvad Andelsskolen angår, skal et ophold ikke blot være lærerigt, men også festligt. Det er ikke helt forkert, at den, der er vundet for Andelsskolen, er vundet for brugsforeningsbevægelsen.

Hvordan vil Andelsskolen holde føling med, hvad der sker i FDB og brugsforeningerne?

Vi ønsker tæt forbindelse med ledende brugsforeningsfolk, både som foredragsholdere på skolen og f. eks. ved, at forstander eller lærere af og til deltager som bisiddere ved møder. Vi ønsker endvidere i høj grad et godt samarbejde med HB. Andelsskolen skal ikke være en isoleret ø.

Det er på tale at gøre Andelsskolen til sæde for kurser for tillidsvalgte i en del af året?

Det afgøres på højere plan, men jeg finder ideen rigtig. Rent geografisk er beliggenheden en fordel for mange tillidsvalgte, og jeg ville være glad, hvis aktive medlemsrepræsentanter får lejlighed til at komme på Andelsskolen.

Kan uddannelsen af tillidsvalgte og medarbejdere forenes under een paraply?

De to parter hører ikke hjemme på samme skolebænk eller under samme tag samtidig. Aldersforskellen er for stor. Desuden er demokrati i dag at overvåge principper og ikke beskæftige sig med administrative detaljer, men naturligvis skal de valgte ligesom medarbejderne have en tydelig forståelse af, hvad der rent teknisk og økonomisk kræves af brugsforeningsbevægelsen for at føre an i effektivitet.

Til sidst: *Har du tidligere haft tilknytning til brugsforeningsbevægelsen udover tiden som lærer på Andelsskolen?*

Ja, jeg har i mange år beklædt den vigtigste stilling, man overhovedet kan have i bevægelsen: Jeg har været almindelig forbruger!

Forstander Lavrsen og fru Signe Lavrsen.

Hyldest til den afgangende

DA FORSTANDER, cand. jur. J. Lavrsen, og fru Signe i slutningen af maj tog afsked med deres sidste elevhold inden forstanderskiftet, blev de genstand for en stor og fortjent hyldest. De 2114 elever, der har gennemgået Andelsskolen i Lavrsens forstanderperiode fra 1951-67, har hos ham ikke alene suget saglig visdom om samfundsforhold og andelsbevægelse, men tillige modtaget bidrag til et humanistisk livssyn med hovedvægten på respekten for det enkelte menneske midt i en rivende teknisk udvikling. Før udnævnelsen til forstander var han i 13 år lærer ved Andelsskolen, som han således har viet 29 år af sit liv. Efter sin fratræden bliver han boende i nærheden af sin kære

skole, hvor han har bygget et dejligt hus, men FDB tager ikke afsked med ham endnu. Han er blevet knyttet til konsulenttjenesten som sagkyndig i lærlingespørgsmål. Hvordan brugsforeningsbevægelsen kan skabe tilgang af dygtige lærlinge og uddanne dem bedst muligt, er opgaven for et udvalg, som netop er nedsat med Lavrsen som formand og med repræsentanter for Uddelerforeningen, Medhjælperforeningen, HB, Det kooperative Fællesforbund og Andelsudvalget.

Han står altså stadig midt i et for brugsforeningsbevægelsen vigtigt arbejde, og nogen *afskedsartikel* vil vi derfor ikke skrive om forstander Lavrsen i dag.

STADIG FLERE LIVSFORSIKRINGER

TRODS forbedret folkepensionsordning og andre sociale sikkerhedsforanstaltninger er der stadig flere mennesker, som ønsker at sikre sig og familien yderligere gennem en privat livsforsikring. Det fremgår tydeligt af den nyligt udsendte årsberetning fra *Andels-Anstalten Tryg*. I foråret 1966 passerende Tryg 1 milliard i forsikringsbestand. Det betød en fordobling på kun 10 år, og allerede nu er man godt på vej mod den næste milliard. Den samlede nytægning i 1966 omfattede livsforsikringer til i alt 285 mill. kr., og den samlede livsforsikringssum i Tryg var ved årets udgang 1 milliard 135 millioner kr.

Overskuddet var i 1966 det hidtil største, nemlig 6,3 millioner kr., og det har derfor været muligt at give stigende bonus – for 16. år i træk. Det modvirker jo i nogen grad inflationens virkninger for de forsikrede.

OK-olie til Hanstholm-fiskerne

I DEN nye Hanstholm-havn indrettes kun et enkelt tankanlæg for levering af olie til fiskerne. Myndighederne har ikke ment, at havneområdet kunne rumme en række forskellige tankanlæg med olie fra hver sit selskab.

Efter en licitation er leverancerne til det nybyggede tankanlæg nu overdraget andelsbevægelsens olieselskab, OK, hvis bud lå ca. 3,5 øre pr. liter under den almindelige pris i andre fiskerihavne.

De øvrige olieselskaber afgav ikke noget bud. Officielt var dette en protest mod, at kun et enkelt selskab skulle have adgang til havneområdet.

✱

En skrivefejl medførte, at vi i Samvirke nr. 14 udnævnte Bent Aakjær til kursusleder ved FDBs kursusjendom Slettenhus. Det er Kjeld Aakjær, som er blevet ansat i denne stilling.

Vi kender Dem

De er den sikre, rolige, ligevægtige unge kvinde, som bruger Tampax tamponer. De er begejstret for dem. De skriver venlige breve til os. Giver os komplimenter.

Alt ved Tampax tamponen er De glad for. At den er enkel - aldrig i vejen - aldrig hindrer eller hæmmer. Den kølige, rene, friske fornemmelse, den giver Dem. Dens lette indføring (takket være det silkeglatte indføringshylster). Selv den lette måde, man skiller sig af med den på.

Tampax indvendige hygiejne har været brugt i mere end 25 år. Og dog er det lige så sandt i dag, som det var i begyndelsen: at det afgjort er den moderne metode. Hvorfor ikke prøve?

Tampax tamponer fås i 2 størrelser: 10 stk. Regular og 10 stk. Super (med 40% større sugsevne). Udførlig brugsanvisning på dansk.

TAMPAX

tamponer

Menstruations-beskyttelse ... bæres indvendig
TAMPAX SCANDINAVIA A/S · KØBENHAVN

Verdens første tidevands-kraftværk blev for nylig sat i gang. Det producerer årligt over 500 millioner kilowatt-timer strøm, men betragtes alligevel kun som et forsøg, hvis resultater skal komme langt større projekter til gode.

HVERT eneste døgn går to kæpemæssige flodbølger omkring jordkloden: tidevandet. Alene i Fundy-bugten (mellem USA og Kanada) bliver 100 milliarder tons vand sat i bevægelse.

Tidevandet skyldes som bekendt månens (i mindre grad solens) tiltrækningskraft. Det er en „gratis“, konstant og udtømmelig energikilde så uhyre stor, at den let kunne forsyne hele menneskeheden med elektricitet.

Forskellen mellem vandspejlets højde under ebbe og flod er i alle verdenshave gennemsnitlig 70 centimeter. Der ud fra har man beregnet tidevandets kræfter til cirka 40 milliarder kilowatt. Alle landjordens vandfald rummer tilsammen 5,6 milliarder kw, altså kun en syvendel af tidevandets, og fra dem henter menneskeslægten kun sølle to procent af sin tekniske energi.

At tæmme tidevandet og spænde Neptun for vore maskiner... det var længe en ønskedrøm. Først nu er den gået i opfyldelse.

ALLEREDE for otte århundreder siden begyndte man, naturligvis i beskedent omfang, at bruge denne energi til at trække flydende korn-, gips- og savmøller i Nordamerika, Frankrig, Spanien, Holland og England. Den ældste kendte tegning af et tidevands-kraftværk (TKV) stammer fra året 1438 og skyldes en italiener *Mariano*. 1636 begyndte hollandske emigranter at bygge en stadig eksisterende tidevandstruktureret flodmølle i *Jamaica*-bugten sydøst for Brooklyn.

Efter dampmaskinens opfindelse svandt interessen brat for den slags anlæg. Først i vort århundrede med det stejlt stigende forbrug af brændstoffer blev sagen påny aktuel. 1913 vakte en tysk ingeniør *Pein* nogen opsigt med et lille TKV ved *Husum* i Vestslesvig. Det arbejdede kun et år og leverede elektricitet til gadebelysningen.

Lige efter 1. verdenskrig blev der skrevet om at udnytte tidevandet på Sønderjyllands vestkyst, men det viste sig, at tidevandet ikke var kraftigt nok, så tanken blev hurtigt forkastet. I den sidste menneskealder har ideen ikke været drøftet her i landet.

For lægfolk synes hele problemet ikke at være særlig indviklet. Man behøver jo bare at afspærre en passende bugt eller flodmunding, lade flodbølgen fylde bassinet og starte turbinerne, når det er ebbe og vandet løber tilbage.

Den gennemsnitlige tidsforskel mellem to på hinanden følgende højvands(flod)bølger er 12 timer og 25 minutter. Men fra døgn til døgn „forsinkes“ bølgen med cirka 50 minutter. Ydermere ændrer tidevandet sig i løbet af en måned. Kun ved ny- eller fuldmåne når vandspejlet sit højeste og laveste niveau - den såkaldte *springflod*, medens forskellen er særlig lille (*nipflod*) i månens første og sidste kvarter („halvmåne“).

Hvis vi først undersøger forholdene uden for Europa, findes i Asien kun ét sted, hvor det vil kunne betale sig at udnytte tidevandets kræfter. Det er ved *Bhaunagar* på Forindiens vestkyst.

Omkring Australien stiger tidevandet maksimalt ti meter, men optræder meget uregelmæssigt. Ved Sydamerikas sydkyst (Caleta Colla) når det op på 11-13 meter, i *San José*-bugten og nord for *Amazonflodens* munding cirka 9 meter. Det er dog kun beskedne værdier sammenlignet med tidevandets højder i Fundybugten: gennemsnitlig 16 meter, under springflod endog indtil 21 meter.

I Europa findes de bedste betingelser for TKV ved Liverpool på Englands vestkyst og Severns udmunding i Bristolkanalen. Andre særligt velegnede steder ligger på Frankrigs kanalkyst.

Da energimængden, som kan hentes fra tidevandet, er betinget af dets højde og opsamlingsbækkenets størrelse, kan TKV kun blive rentable i kystegnene, hvor naturen allerede har skabt et stort fladt bækken, hvor der er tilstrækkelig stor forskel mellem ebbe og flod, mindst fem meter, samt hvor der findes et betydeligt og udækket behov for elektricitet.

Den største ulempe hidtil var uden tvivl, at tidevandets rytme ikke svarer til elkraftforbrugets. I en pludselig kuldeperiode f. eks. tændes de elektriske varmeovne i tusinder af hjem. Problemet blev løst af franske ingeniører med et „kolumbusæg“: specielle turbo-generatorer, der arbejder både under flod og ebbe; når forbruget er mindst kan generatorerne bruges som elektromotorer, turbinerne som pumper til at fylde bassinet yderligere op. På den måde er kraftværket i drift praktisk taget hele døgnet.

STORE projekter er under udarbejdelse eller påbegyndt. Et TKV skal bygges i *San José*-bugten (Argentina). Her trækker store vandmasser ialt 376 turbiner, der årligt leverer 10 milliarder kilowatt-timer (kWh). Endnu dristigere er det franske *Chansey*-projekt i *St. Michel*-bugten. To 18 kilometer lange dæmninger danner en vældig sø, og kraftværket skal årligt producere 15 milliarder kWh eller mere end halvdelen af den energi, Frankrig nu henter fra vandfald.

Kanadiske ingeniører er langt fremme med planerne til et TKV i Fundy-bugten. Det skal tappe tidevandet for årlig 1,6 milliard kWh. Sovjetunionens første større TKV bliver bygget ved *Barentsøen* i nærheden af *Murmansk* - 300 kilometer nord for polarkredsen, men takket være en udløber af golfstrømmen isfri hele året. Her kal-

Neptun

spændes for maskinerne

kulerer man med en årsproduktion så gigantisk som 240 milliarder kWh.

FÆRDIGBYGGET er foreløbig kun ét – fransk – tidevandskraftværk. Det blev efter mange modellforsøg påbegyndt 1961, har kostet mindst 700 millioner kroner og ligger i Rance-flodens munding godt tre kilometer syd for den gamle søfæstningsby St. Malo ved den franske vestkyst.

Man regner her med det første driftsår at kunne producere 550 millioner kWh, senere 820 millioner, nok til at forsyne en storby 300.000 indbyggere med elektricitet.

Anlægget blev fornylig startet og er verdens første i sin art. Prismæssigt kan det dog næppe konkurrere med almindelige elværker, og det betragtes da også „kun“ som et forsøg.

Rance-værket er blevet et „Mekka“ for ingeniører og nationaløkonomer i alle kystlande. For kul, olie og andre brændstoffer vil engang være opbrugt, men tidevandet består.

8000 „elektriske slaver“ pr. menneske

Det årlige verdensforbrug af råenergi, d.v.s. af olie, kul, naturgas, vandkraft og så videre er nu – omregnet til elektriske enh., ca. 20.000.000.000.000 kilowatt-timer (kWh). Et menneske kan med tolv timers hårdt muskelarbejde præstere den samme energi som een kWh. De tyve billioner kWh betyder med andre ord, at menneskeheden råder over en slavehær, der er ca. 8000 gange større end den selv. I u-landene har man ganske vist kun få elektriske slaver, men hver amerikaner er en Farao: 80.000 slaver arbejder døgnet rundt for ham.

I civiliserede lande vokser slavehæren endda med rivende hast. Forbruget af råenergi stiger i en stejl kurve – dels fordi verdensbefolkningen øges som en lavine, dels fordi levestandarden (og med den energiforbruget) går i vejret. Om hundrede år lever mindst tre gange flere mennesker på vor klode, men energikonsumet er tredoblet allerede inden 1975. Nogle sagkyn-dige regner endog med en ottedobling inden årtusindskiftet.

Strato

nu med lysfilter...!

Strato gulvlak er kendt for sin enorme slidstyrke, som stadig er uovertruffen.

Nu er Strato tilsat lysfilter, der modvirker træets tendens til gulning.

Strato er velegnet til alle slags trægulve, og resultatet bliver klare, lyse og slidstærke gulve, der bevarer det smukke udseende meget længe.

Brug Strato, Brugsens bedste.

På Helgoland er alting toldfrit. Meget tyder på, at spiritus og tobak i store mængder smugles til såvel Danmark som det øvrige Skandinavien...

ET GAMMELT frisisk sagn fortæller, at djævlén engang flæede en ordentlig klump ud af de norske fjælde og kylede sit tunge rov langt ud i Nordsøen. Sådan skal *Helgoland* været opstået!

Slet så dramatisk er det nok næppe gået til, men ellers må man sandelig sige, at den tidligere danske Nordsø-besiddelse ikke savner dramatik og spænding i sin omskiftelige historie.

Herfra opererede i fordums dage sørøvere med træben og klap for øjet, i kejser- og nazi-tiden moderne søkrigs ubåds-pirater med periskop og højeksplosive torpedoer, og nu om stunder spritsmuglere med slukkede lanterner og ufortoldede lækkerier i lasten.

Jo-jo, spændingen har skam holdt sig op til vore dage. Det vender vi tilbage til – nu først lidt om Helgolands bevægede historie.

„Det hellige land“

Helgoland menes at have været beboet i mere end to tusinde år. Ifølge den tyske ekspert i frisisk historie, dr. Willy Krogmann, skal den græske søfarer og historiker

Alle huse på Helgoland er nye. Ingen er over 15 år gamle. Striben af gavlhuse her til venstre rummer provianteringsforretninger, redskabsrum o. s. v. for fiskere. I baggrunden på øens top, cirka tres meter over havet, er redningsstation med radarmast og udsigtstårn.

Helgolands gæster har ingen vanskelighed med at finde butikker med toldfrie varer, men deres udvalg er så stort, at det kan være vanskeligt at bestemme sig.

Ombejlet af fyrsterne

På grund af sin fremskudte beliggenhed udfor de flade kyster i Danmark og Tyskland, har Helgoland gennem tiderne været genstand for de omliggende landes levende og ikke helt uselviske interesser.

Hanseaterne, der jo i hine dage var på færde snart sagt alle vegne, erobrede Helgoland fra holstenerne i 1497, men allerede året efter blev den generobret af søfareren, kommandør Jarth Nielsen. I 1684 var det danskernes tur til at erobre øen – det skete ved et drabeligt søslag, hvorefter oberst Richelieu blev dens kommandant.

Fem år senere blev Helgoland givet tilbage til de holstenske hertuger. Efter et kort bombardement i 1714 blev den tilbageerobret af den danske flåde, og i næsten et hundrede år var øen herefter under dansk herredømme, indtil engelske krigsskibe i

Pytheas fra Massilia – det var bl. a. ham, der gav navnet til den franske havneby Marseille – allerede i året 325 før Kristus havde gæstet øen og dér truffet mennesker.

Pytheas kalder øen for „Baswalaia“. Det betyder på oldgræsk rød klippe, så det stemmer jo helt godt med Helgolands udseende og beskaffenhed. Den rødfarvede sandsten, som Helgoland mestendels består af, har skaffet den tilnavnet „Den røde ø“.

I mere end 1000 år efter grækerens besøg høres der ikke mere til eller om Helgoland.

Det sker først, da historikeren Alkwin i år 800 finder på at nedskrive den hellige Willibrords beretning om sine missions-togter til Norden.

I denne beretning fortælles det, at „Prædikeren“, som Willibrord kaldtes, på vej tilbage fra Danmark forliste ved en ø, som efter beskrivelsen kun kan være Helgoland.

Efter Willibrords ophold på øen fik den navnet „Det hellige land“, der fra det tyske „heiliges land“ i en senere frisisk og fordansket udgave blev til Helgoland.

Er „djævelens rov“ blevet Nordsøens smugler- bastion?

1807 erobrede den og brugte den som base i kampen mod Napoleon. Efter Kielerfreden i 1814 blev Helgoland britisk kronkoloni, og var det til 1890, da briterne byttede øen med tyske besiddelser på den østafrikanske ø Zanzibar. Siden har Helgoland været tysk.

Da helvede brød løs

Under anden verdenskrig benyttedes Helgoland som ubådsbase, og der blev bygget store, solide fæstningsværker på øen. Hen imod krigens slutning rettede engelske fly-

mertiden strømmer turisterne til i tusindtal.

Næst efter turist-erhvervet er hummerfiskeriet den mest indbringende forretning. Omkring 50.000 hummere landes årligt i Helgolands fiskerihavn, og når man ved, hvilke priser de normalt står i, er det ikke svært at regne ud, at det bliver til en helt pæn skilling.

Helgolændernes sprog er nordfrisisk, og på denne særprægede dialekt hedder en helgolænder en „haluner“. Vittige hoveder påstår, at heraf kommer det tyske ord halunke – på dansk halunk – der jo som bekendt

Fiskekuttere fra mange lande finder ligesom lystfartøjer ind til Helgoland. Desuden er der i sommertiden daglige skibsforbindelser fra mange tyske nordsøhavne. Selv efter to timers besøg på øen må alle tyskere over 16 år hjemføre en flaske spiritus og to flasker vin – uden told – så alene denne handel giver en god forretning til de mange butikker på Helgoland.

vere et voldsomt, næsten to timer langt bombardement mod Helgoland, og to dage efter – den 20. april 1945 – blev øens befolkning evakueret til fastlandet.

Efter krigen blev Helgoland overtaget som engelsk krigsbytte, og den var en tid øvelsesmål for engelske bombefly. I 1947 besluttede man sig til helt at sprænge Helgoland i stumper og stykker, og den 18. april blev 6700 tons dynamit og ammunition bragt til eksplosion. Men den røde ø stod sig. Også de følgende års mange bombeøvelser anrettede kun overfladisk skade på den solide klippeø. Men fra luften kom den til at se ud som en kæmpemæssig kindtand.

I marts 1952 gav briterne øen tilbage til den tyske regering, og omgående blev et længe planlagt genopbygnings-program iværksat. Trods sine enorme dimensioner er dette byggeprogram forlængst realiseret, og i dag kan ingen se mindste spor af, at helvede har været løs over „Det hellige land“.

Hummere og halunke

Den 9 km lange og højst 5 km brede sandstensø har i dag et helt moderne bysamfund med en fastboende befolkning, der hovedsagelig udgøres af fiskere, hotelfolk, næringsdrivende og pensionister. Det bliver vel ialt kun til et par hundrede, men i som-

Indsejlingen til Helgoland, den røde kalkstensø i Nordsøen, cirka hundrede kilometer fra nærmeste havn. Helgoland er toldfrit område, og det giver mange problemer.

betyder noget i retning af gavtyv. Hvorvidt denne udlægning har realistisk baggrund eller ej, skal vi ikke kunne sige, men hvormod alting er, spøger gavtyve i det aktuelle bilde af dagliglivet på Helgoland.

Toldfrit Eldorado

Og her er vi så tilbage til det smuglermæssige indslag, som vi antydede i artiklens indledning.

Med sin beliggenhed omkring 100 kilometer fra nærmeste punkt på fastlandet, er Helgoland et 100 pct. toldfrit område, hvilket jo unægtelig åbner diverse perspektiver. Spiritus og tobak samt alskens andre herligheder er her så billige, at en dansker næsten får tårer i øjnene ved at beskue udvalg og priser.

Engelske og amerikanske cigaretter koster her ikke over ti øre stykket, en flaske gin eller whisky ikke over 16-17 kr., cognac ca. en snes kr., og øl kan fås for 70-80 øre. Se, det er detailpriserne i de mere end tyve butikker, der handler med sligt. En-grospriserne i havnens provianteringslagre ligger mindst 30-40 pct. lavere endnu.

På de grå dage gør o.b.
næsten mere for en piges udseende
end en ny make-up!

- og en hel pakke o.b.
fylder ikke mere end Deres puderdåse

Gør forsøget i denne måned, så opdager De hvor meget ubehag og besvær De slipper for! o.b. er den eneste tampon med 4 længderiller 5-dobbelt opugningsevne.
Prøv o.b. - De vil føle Dem mere frisk - og De vil virke mere frisk.

A/S Medicinalco

De bestemmer selv, ikke alene hvor køleskabet skal stå, men også hvordan det skal være - med MULTI-LINE

(6 nye køle- og fryseskabe indretter sig helt efter Deres behov og kan samtidig sammensættes til enhver kombination af køl og frost.)

Kik ind til GRAM-forhandleren. Forlang den nye farvebrochure - og få det store overblik over MULTI-LINE!

DER KAN VÆRE MANGE KILO I ET
GRAM
BRØDRENE GRAM A/S · VOJENS

Og det er nok i sidstnævnte kategori, man skal søge udgangspunktet for de fleste af de ufortoldede lækkerier, der føres fra dette frihandelens Eldorado til nordligere himmelstrøg.

Vi besøgte under vor nylige ekspedition til Helgoland en af disse skibsprovierteringsbutikker, men var nær blevet kastet regulært på porten, da vi fremførte den egentlige hensigt med besøget. Da vi bad om lov til at fotografere de bugnende lagerhylder, med alle de gode og kendte navne, blev vi kort og godt bedt om at skrubbe af.

- Jeg ved godt, at man i Danmark fortæller, at vi er smuglere alle til hobe herovre, men det er løgn, snerrede lagerchefen. Vi smugler ikke, og om danske, tyske eller hollandske fiskere gør det, rager os en fjer. Farvel!

Stor sag trevles op

Nej, naturligvis smugler grosserereren ikke selv. Hvorfor skulle han dog også gøre det? Der er jo kunder nok, der både er villige til at købe og til at betale - med de priser. Forretningen går strygende. Den kan jo sælge til hvem, den vil.

En større smugler-sag er for tiden under optrevling i Sydjylland, og for denne sags vedkommende er der i hvert fald ingen tvivl om, hvorfra varerne stammer. De implicerede har alle tilstået, at varerne er indkøbt på Helgoland. Sagen kommer til sin tid for ved retten i Esbjerg, og der ventes adskillige fængselsstraffe.

Både indenfor toldvæsen og politi er man klar over, at der smugles bravt fra Helgoland, og at varerne ad forskellige kanaler når ind såvel herhjemme som i Norge og Sverige. I nogle tilfælde bringes kontrabanden direkte i havn i lasten på skibe og fiskekuttere - i andre tilfælde sker landsætningen pr. båd på den åbne kyst. Her er det nok den jyske vestkyst, der må lægge mest ryg til.

Men hvor meget der egentlig smugles fra Helgoland til Danmark, opklares næppe, hverken nu eller siden. En lidt mere meddelsom helgolander, som vi sludrede med, udtrykte det således:

„Vist smugles der fra Helgoland, og der smugles endda langt mere, end de danske toldere har anelse om, men her får de i hvert fald ikke noget at vide. Vi er da ikke så dumme, så vi saver den gren over, vi selv sidder på. Til syvende og sidst angår det vel heller ikke os, hvad kunderne gør ved de varer, som de køber og betaler for...“

Jo, „djævelens rov“ er stadig en spændende ø, der trods sin kommercielt blankpolerede facade endnu har et skær af mystik over sig. Og hvem ved: Måske er hverken turismen eller hummerfiskeriet det mest givtige erhverv på den stormomsuste klippeø...

JØRGEN RAHBE MATHIESEN

Frokosthygge ...
 - velsmag ... friskhed ... datomærkning
 »køleskabsvenlig« konsistens ... nyt ind-
 bydende 400 g bøger ... sund madglæde
 ... Karen Koks Plantemargarine!

BRUGSEN

Reform med total-sikkerhed Reform har større sugeevne end noget andet bind og er tillige forsynet med en ganske tynd, indvendig hinde, der hindrer gennemvædning.

Blødt som vat - men fast Reform er den amerikanske type bind - fast - men dog blødt som det fineste vat.

Anatomisk korrekt form Reform med tilspidset V-form, passer perfekt. Reform ses ikke og mærkes ikke.

Næste gang..... større komfort og sikkerhed med Reform. I plasticpose med 10 eller 20 stk.

Reform

-det bedste bind

MELLEME flygt

BLANDT Mellemøstens brændende problemer er flygtningespørgsmålet et af de største – og menneskeligt set det alvorligste. Men det er diskriminerende at vurdere problemet alene ud fra den forudsætning, at det er araberne, som er blevet jaget fra hus og hjem. Man får sjældent noget at vide om modstykket til den arabiske flygtningestrøm, nemlig de fra arabiske lande fordrevne jøders flugt til Israel i tiden efter 1948 op til de sidste år.

Ovenstående opgørelse viser tydeligt, at flygtningestrømmen til Israel (de grønne pile) var af et meget betydeligt omfang, nemlig 610.000. Et tal, som ikke direkte lader sig sammenligne med det arabiske flygtningetal (de sorte pile) ved juni-krigens udbrud, nemlig knapt 1½ million.

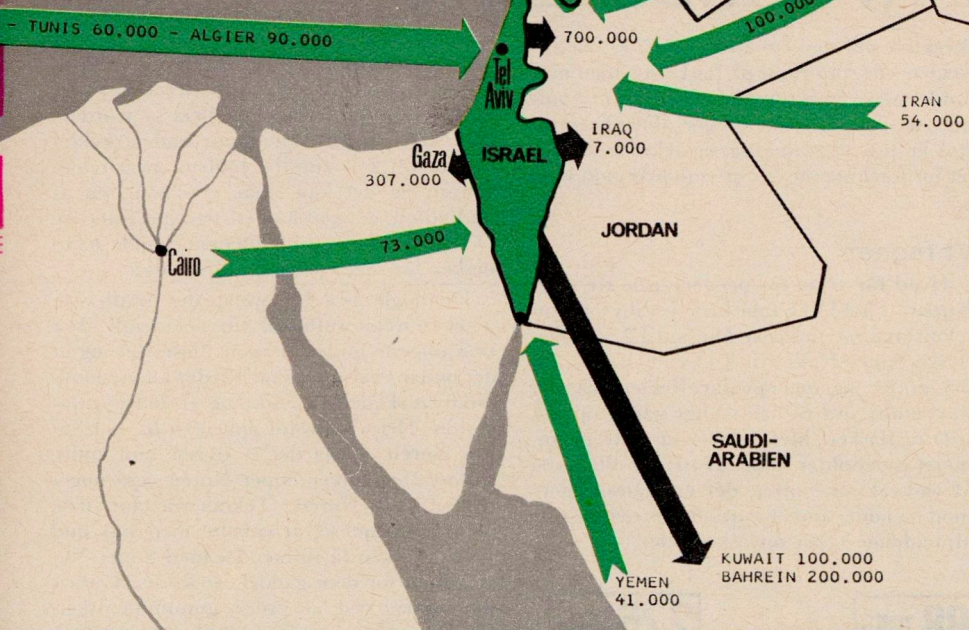
De to flygtningegrupper har haft vidt forskellige vilkår. Mens de fra arabiske lande kommende jøder hurtigt blev opslugt i det israelske samfund, blev de arabiske flygtningelejre i Gasa og Jordan opretholdt permanent, hvorved flygtningemassen voksede med befolkningstilvæksten, altså til næsten 1½ million.

Det bemærkelsesværdige er, at den oprindelige strøm af flygtninge fra Israel ikke beløb sig til stort mere end den senere invasion af arabiske jøder til Israel.

Dette land opgiver araberflygtningenes antal i 1948 til ca. 550.000. Hertil sluttede sig et betydeligt antal sæsonarbejdere fra nabolandene, som tilfældigt befandt sig i krigsområderne, og siden lod sig indregne-

ØSTENS ninge

- TUNIS 60.000 - ALGER 90.000

strere som flygtninge. Desuden benyttede lokale beboere og omvandrende beduiner sig af situationen til at slå sig ned i flygtningelejrene for at få del i FNs hjælpeydelse og andre velfærdsforanstaltninger. Formodentlig af denne grund nåede to efterfølgende optællinger, foretaget af to forskellige FN organer, i 1949 og 1950 op på henholdsvis 726.000 og 960.000.

Til Israel kom de fleste flygtninge fra Nordafrika og Irak, men desuden et betydeligt antal fra Ægypten, Yemen, Iran, Syrien og Libanon. Iran hører dog ikke til de arabiske lande, og flytningestrømmen herfra havde andre årsager end i araberlandene, hvor jøderne efter 1948 blev udsat for had og forfølgelser i den grad, at livet blev uudholdeligt for dem. Hele samfund brød op og flygtede til Israel. De måtte efterlade alt, hvad de ejede i de arabiske lande og har ikke siden fået erstatning.

Derimod har Israel siden 1952 frigivet beløb svarende til 70 mill. kr., som var efterladt af arabiske flygtninge i israelske banker. Et mange gange fremsat tilbud fra Israel om at betale erstatning for den ejendom, flygtningene efterlod i Israel, er blevet afvist af de arabiske myndigheder, og det samme gælder et israelsk tilbud om at tage mod 100.000 flygtninge.

Da Israel er et mere effektivt samfund end de omliggende araberlande, var dette

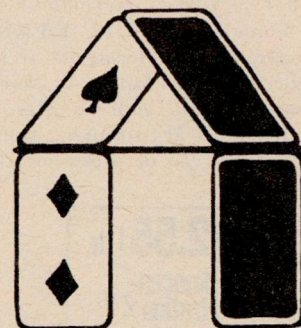
land nok lettere i stand til at absorbere sine flygtninge end araberlandene. Men alligevel var det en stor byrde for Israel, fordi de arabiske jøder – for en stor del kommende fra afsides liggende egne – var lige så langt tilbage i åndelig udvikling som den stedlige arabiske befolkning – mange var endog analfabeter. Det var så sandt ingen gevinst for den israelske befolkning at indpasse dem i et rationelt produktionsliv, og hvor meget de tæller med i den indtil krigen ret udbredte arbejdsløshed, kan man kun gisne om. Desuagtet har Israel til sine flygtninge ikke modtaget en øre i hjælp fra FNs bistands-organ UNWRA, mens denne institution siden 1950 til de arabiske lejre har betalt omkring 250 mill. kr. årligt til fødevarer, lægehjælp, undervisning og andre velfærdsforanstaltninger. I samme tidsrum er et fond på 1400 mill. kr. fra samme institution, som skulle bruges til at genetablere flygtningene i en normal produktiv tilværelse, forblevet næsten urørt. Det skæbnsvangre er, at der intet blev gjort for at overføre de arabiske flygtninge til produktionslivet i de rige arabiske olielande, til trods for at disse sagtens ville være i stand til at tage imod dem.

Det gør ikke flygtningenes fortvivlede situation mindre alvorlig, men man kan ikke lukke øjnene for, at Israel har kæmpet med lige så tyngende problemer – og løst dem.

De kan ikke melde hus forbi

– når det gælder risikoen for ubehagelige ekstraudgifter.

Deres brandforsikring dækker Dem i tilfælde af brand, og MLU forsikrer resten: Storm- og vand-skader, frostsprængninger af rør og radiatorer, kedler og wc-kummer, tyveri og bygningsbeskadigelse ved indbrud, angreb på træværket af svamp eller husbukke og andre insekter, tilsodning af lofter og vægge fra oliefyr eller olieamin, omkostninger ved afstivning og andre redningsforanstaltninger, udgifter og tab ved midlertidig fraflytning på grund af

skader, erstatningsansvar, De pådrager Dem som husejer. Med en selvrisiko på 100 kr. dækker MLU's Villaforsikring tillige skader på glas, også termoruder, og alle andre pludselige skader, som f.eks. påkørsel og snetryk – dette koster naturligvis ikke ekstra. Præmien er for et 1 plans hus til og med 150 m², 90 kr. om året.

Skriv eller ring idag efter brochure med alle oplysninger.

Mejeriernes og Landbrugets
Ulykkesforsikring G/S
Vester Farimagsgade 19
København V
Telefon (01) 15 03 50

forbruger nyt

redigeret af Bodil M. Begtrup

IKKE SÅ LIGETIL AT VURDERE

Nu er der tre opvaskemidler at få i Brugsen. *Nurén* i literflasker med farve, men uden duft, *Super Nurén* i flaske med knapt $\frac{1}{2}$ liter og den ny *Koncentreret Nurén* i flaske med knapt $\frac{3}{4}$ liter. De to sidste er begge med farve og duft. Koncentreret *Nurén* indeholder 27 % *vaskeaktivt stof* og prisen er 2,88, så det er meget billigt. Er det nu en holdbar påstand, for der er jo kendte opvaskemidler, der koster mindre?

Det er der, men prisen er ikke udtryk for, om en vare er dyr eller billig, før man har sammenholdt den med flaskernes indhold og med, hvor koncentreret indholdet er.

I Forbrugerrådets blad TÆNK nr. 3 1967 refereres en undersøgelse af 16 opvaskemidler købt her i landet. Flaskernes indhold varierede fra godt en liter til godt 400 g. Indholdet af *vaskeaktivt stof* lå mellem 4 % og 39 %, og prisen pr. 100 g va-

skeaktivt stof mellem 1,15 og 5,93 kr. Nettovægten står som regel på flaskerne, men indholdet af *vaskeaktivt stof* ikke. Hertil kommer, at ikke alle blandinger af *vaskeaktivt stof* er *lige effektive*, så sig ikke, at det er let for forbrugerne her at veje pris mod kvalitet.

Vi regner

Hvad får vi nu for pengene i de tre slags *Nurén*? På FDB's fabrikker i Viby oplyser teknikerne, at en flaske *Nurén* til 2,55 og en flaske *Super Nurén* til 2,75 er helt ens, når det drejer sig om opvaskeeffekten. Der er med andre ord til lige mange gange opvask i de to flasker. Men udover at være parfumeret indeholder *Super Nurén* en blanding af *vaskeaktive stoffer*, der er skånsommere mod hænder, som er ømfindtlige over for de almindelige typer opvaskemidler.

Sulfoopvaskemidlenes fortrinlighed skyldes deres eminente evne til at opløse fedtstoffer, men de nøjes ikke med at tage sig af opvaskens fedtstoffer, de affedter også hænderne.

TÆNK er i sin artikel lidt ironisk over for opvaskemidlers påståede milde effekt og skriver, at det hjælper ikke at sætte glycerin eller lignende til midlerne, de kan ikke affedte opvasken uden også at affedte hænderne. Her er teknikerne nu ikke helt enige med TÆNK. Ganske vist affedtes hænderne, men normalt skader denne affedtning ikke (det siger TÆNK heller ikke noget om), fordi huden har en fantastisk evne til at gendanne hudfedtet i løbet af ganske kort tid, hvis den ellers er i orden. Når Sulfomidlerne kan skade huden skyldes det, at de kan angribe hudens æggehvide-stoffer, og det kan sinke gendannelsen af hudfedtet, så vand kan trænge ind i huden. Det bevirker de „røde hænder“ nogle mennesker får ved opvask i sulfomidler.

For nogle år siden opdagedes imidlertid, at et bestemt sulfostof tilsyneladende ikke beskadigede hudens æggehvide-stoffer, og at det under visse omstændigheder kunne modvirke en skadelig påvirkning af andre sulfostoffer. Dette sulfostof anvendes bl. a. i *Super Nurén*, og da det er dyrere end andre sulfostoffer, bliver *Super Nurén* også noget dyrere end *Nurén*. Teknikerne tør ikke 100 % garantere, at enkelte med sart hud ikke også kan få ru hænder med *Super Nurén*, men for dem gælder, at fuld sikkerhed kun opnås ved at bruge gummihandsker. Flertallet klarer sig fint, blot hænderne skylles godt efter opvasken og eventuelt gnides ind med håndlotion eller Camferine.

Til *Nurén* og *Koncentreret Nurén* anvendes samme typer *vaskeaktive stoffer*, men en flaske *Nurén* indeholder 113 g *vaskeaktivt stof*, hvorimod en flaske *Koncentreret Nurén* indeholder 206 g *vaskeaktivt stof*. Prisen for 100 g *aktivt stof* er da 2,25 i *Nurén*, og 1,40 kr. i *Koncentreret Nurén*. Det er da en prisforskel, der er til at tage og føle på.

Hvorfor Nurén i det hele taget?

Fordi hvad der er billigst i *indkøb* ikke altid er billigst i *brug*. Økonomien afhænger nemlig også af, hvor meget opvaskemiddel der bruges hver gang. Af *Koncentreret Nurén* skal der bruges ca. $2\frac{1}{2}$ gange *mindre* end af *Nurén*. Hvis den, der vasker op, er systematisk anlagt og bruger nogenlunde det nødvendige kvantum, så er *Koncentreret Nurén* billigst også i *brug*, men hører man til de mere flot anlagte, eller der er mange som tager sig af opvaskejobbet, og de ikke er fortrolige med doseringen, kan det være billigere at bruge et mindre koncentreret middel og naturligvis også mere skånsomt. Der er også dem, der ønsker opvaskemidlet *uden duft*, og det er *Nurén*, men da langt de fleste foretrækker vellugtende opvask, er *Super Nurén* og *Koncentreret Nurén* parfumeret.

Til slut skal nævnes, at *alle opvaskemidler* i dag er fremstillet på basis af nedbrydelige sulfostoffer, som ikke sætter skum på vore søer, vandløb og have.

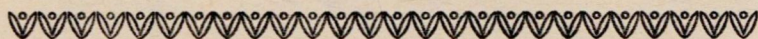
DAVREGRYNSSERIE nr. 2 med dyr fra hele verden

DAVREGRYNENES LIEBERKINDSERIE nr. 1 med dyr fra hele verden er udsolgt. Successen har været så stor, at den fortsætter med nye dyr og en ny samlebog nr. 2, som trods moms og prisstigninger stadig kun koster 1 krone. Samlebog nr. 2 er udstyret på samme måde som nr. 1 med tekst til hvert dyr. Det er en billig og fornøjelig måde at få en smuk og lærerig billedbog på.

Vi minder om, at havregryn er det ernæringsmæssigt bedste og billigste kornprodukt. Der er protein, jern og B₁-vitamin i så store mængder i havregryn, at en væsentlig del af det daglige behov dækkes med en portion rå gryn eller havregrød. Desuden er havregryn beriget med de vigtige mineraler kalk og fosfor.

Hvis der mangler enkelte af billederne til album nr. 1, er der stadigvæk mulighed for at få serien komplet, uden at der gribes forstyrrende ind i indsamlingen af billederne til album nr. 2.

Vejle Dampmølle har ladet fremstille et antal ekstra billeder, som fås, blot De indsender navn og adresse, navnene på de manglende billeder, 10 øre i frimærker pr. billede og 60 øre i frimærker til forsendelsen til Vejle Dampmølle, Vejle.

Masser af nye BLOMSTERLØG

BLOMSTERLØG skal lægges nu, og igen i år har Brugsen masser af løg og den samme glimrende bestillingsseddel som i fjor med 60 farverige billeder af løgblomster, og ikke mindre end 133 sorter, hvoraf de 36 er helt nye.

Blandt nyhederne kan nævnes den citrongule tulipan *Anima* til 3,20 kr. for 5 stk. og de meget smukke flerblostrerede tulipaner med 3-5 blomster på hver stilk. De findes nu i tre sorter, og ny er nr. 122 kaldet *Orange buket* med orangerøde blomster siddende som i buket. Tre løg koster 6 kr., men de to andre nr. 121 og 123 koster kun 3,30 og 3,80 for fem løg.

Ak, havde man blot plads til at udfolde sin glæde over de mange dejlige forårsløgplanter, vi nu kan få, og ikke kun skulle nøjes med at gøre opmærksom på Brugsens blomsterløgkatalog.

Der må dog mindes om FDB's *Hyacintløg* til drivning i glas. Med rette er de berømte for deres fine farver og former. Priserne er rimelige, de ligger mellem 3,60 og 4,00 kr. for to løg. *Amaryllis* nr. 256 må også nævnes, for den hører til de pragtfulde og mere sjældne løgplanter. Løget er dyrt i indkøb (kr. 7,80), men „billigt i brug“. *Amaryllis* kan blomstre i stue allerede fra januar. Den blomstrer meget længe og kommer igen år efter år. På posen findes alle oplysninger om, hvorledes løget skal behandles både før og efter blomstringen.

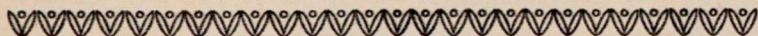
Skovbundspakken til 31 kr. for 160 forskellige løgplanter står allersidst i kataloget (nr. 3665) så den kan overses, men er der plads et sted i haven under buske eller træer, får man år efter år et dejligt blomsterflor hele foråret for en billig penge.

GLAS TIL HYACINTLØG

De nye hyacintglas er lavere og smallere end gamle dages. De kan stå mellem forsatsvinduerne til gavn for blomsternes holdbarhed og glæde for øjet. Brugsen har eller

skaffer gennem FDB's specialvareafdeling disse smukke glas til 2,75 pr. styk. De fås i forskellige farver bl. a. en mellembå og en olivengrøn og ordrenummeret er 46 41 00.

UTRADITIONELT OG NEMT

Alle vil gerne se slægt og venner til en god, lille middag, bare det kan overkommes. Karen Kok mener, det kan, hvis man ikke hænger sig for meget i traditionerne.

Hvorfor skal for eksempel hovedretten altid være kød?

Karen Kok foreslår en middag med en solid, men hurtigt lavet suppe, derefter serveres foreller og som dessert – og samtidig bordpynt – efterårets herlige frugter, blandet med lidt ren chokolade, f. eks. Kolding chokoladekringler, katte-

tunger, bitterchokoladepastiller og orangegrene.

Denne middag tager det knapt en time at tilberede.

Frugten kan lægges direkte på bordet eller på et aflangt træfad eller keramikfad. Chokoladen gives til eller fordeles mellem frugten.

Opskrifterne er til 4 personer.

Smørsovsen *Beurre Noir*, der serveres til forellerne er en sovs, som smager godt til alle former for stegt fisk.

Fadene på billedet er fra Magasin Anva.

Stegte ørreder med halve tomater og *Beurre Noir*

Der bruges: *Fire Danefrost portionsørreder* – eller også ferske ørreder. Mel. Salt. Peber. 50 gram margarine. Tomater.

Fisken vendes i mel tilsat salt og peber og ristes på panden i margarine cirka fem minutter på hver side. Tomaterne halveres og ristes ligeledes på panden.

Beurre Noir og små, hvide persilledryssede kartofler serveres til.

Beurre Noir

Der bruges: 100 gram smør. Ca. en spiseskefuld citronsaft eller eddike.

Smørret brunes i en dyb gryde til det er næsten mørkebrunt.

Citronsaft eller eddike tilsættes forsigtigt, da smørret bruser stærkt op.

Majssuppe

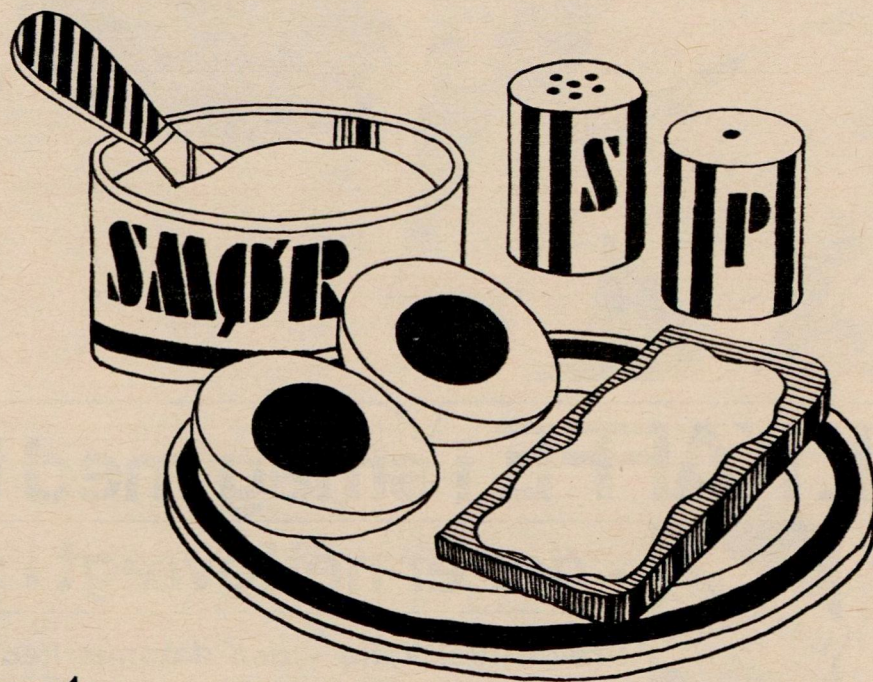
Der bruges: En grøn peber. 20 gram margarine. 1¼ liter vand. 2 Knorr bouillonterninger. En dåse majs (340 gram). En dåse kødboller (114 gram). Salt.

Peberen skæres i tynde skiver, som igen deles i fire stykker. De svitses let i margarinen.

Vand og bouillonterninger tilsættes.

Suppen koger et par minutter.

Majs og kødboller varmes tilsidst.

**frokost
er først og fremmest
hårdkogte æg!**

ah·AEG

Samvirke 40. årgang

Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Paj Christiansen og Otto Riis, redaktionschef. Redaktionens adr.: Roskildevej 65, Albertslund, tlf.: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgliver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

CIRKEL KAFFE i smag med tiden

- der er nettovægt i posen

Prøv Cirkel kaffe - den datomærkede kvalitets-
kaffe i 4 forskellige konstante top-blandinger:
Luxus Cirkel i vac-dåse samt Blå, Hvid og Rød
Cirkel - og nettovægten betyder, at De får kaffe
for alle pengene.

HB

& BRUGSEN